

CIGERXWIN

ŞEFAQ
DİWANA 6'A

STOKHOLM 1982

www.netewe.com

CIGERXWIN

ŞEFAQ
DİWANA 6'A

Weşanên Roja Nu : 4

Navnîşan:

BOX 4038

141 04 Huddinge/Sweden

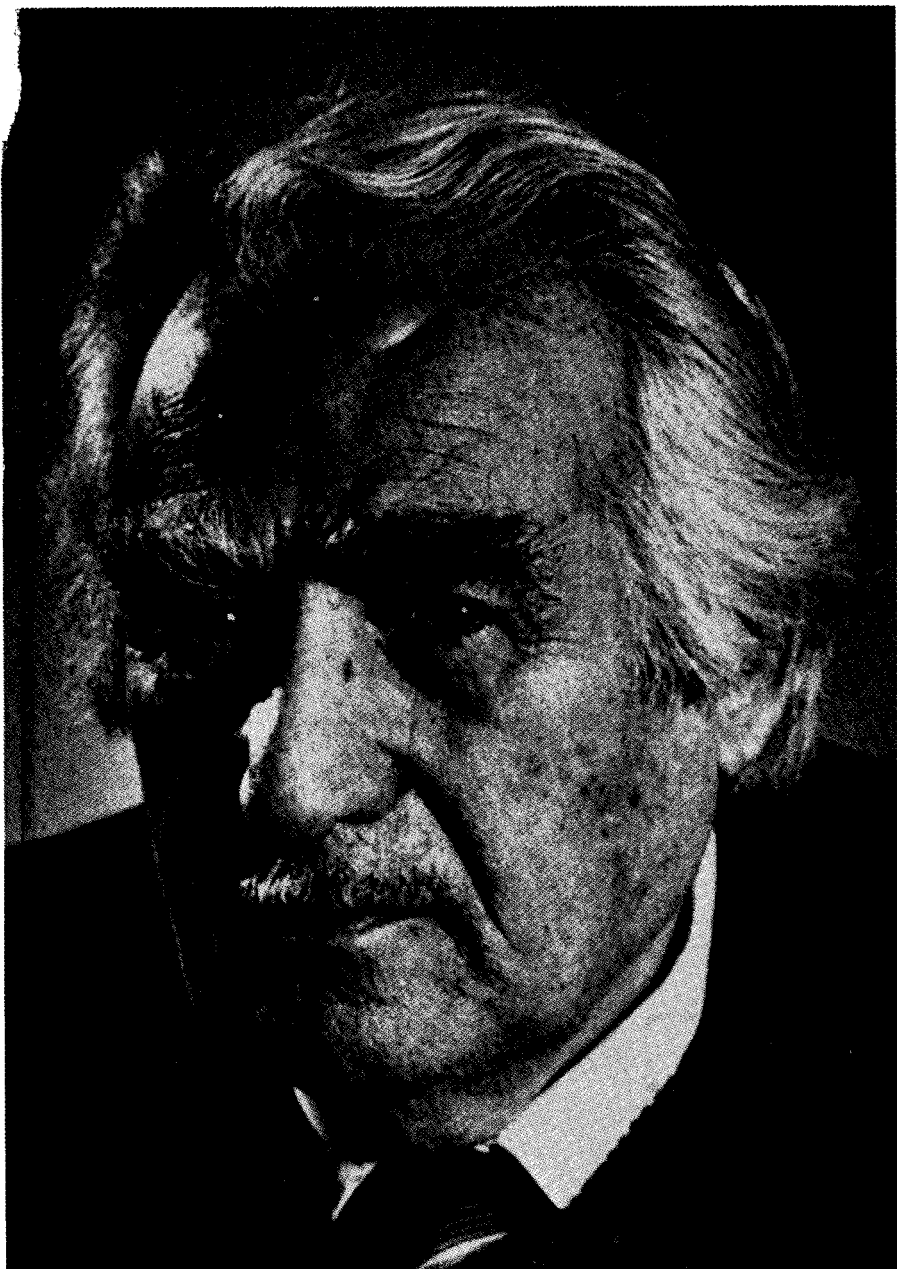
ISBN 91 7672 004 7

Bokförlaget Roja Nu

Copyriht Cigerxwîn

Printed in Sweden

Stockholm 1982

CIGERXWIN

www.netewe.com

FEHRESTE

Hetta Kengî Di Xewda Bî ?.....	15
Fidakarê Welatim	17
Port û Şîret	18
Keko Ez Bilûrvanim	25
Bargiranim	28
Fort û Port	30
Birca Gernasan	31
Azadîxwazim	35
Dayê Tu Megrî	38
Li Rojhilat	41
Feratim Kêferatim	43
Di Bîr Anîn	46
Keko Ziman Dirêjim	48
Dilber Gelek Ciwane	51
Leyla Şehîd	59
Welatê Çirto û Virto	63
Zira Kerê Lota Devê	67
Por Spî Bûye Gilok	77
Ey Felek	80
BIRÊ CIVAKÎ	
Jîn û Hebûn	83
Serxweşim	84
Sofiyê Meyxane me	85

Ez û Gundê Hesarê	88
Nezanî Bargiranî	95
Jin Hene Jinkok Hene	98
Mela Yûsifê Hesarî	113
Dilgirtina Kora	118
Cizîrî Rabe Meyzêne	121
Ka Kevn Nadêrin	123
Rebennane	124
Dînnane	131

BIRÊ EVINDARÎ

Ahî ji Destê Dûriyê	139
Gulî Şengê	141
Ez û Yar	143
Pesnê Şoxekê	146
Xwe Derxe	151
Mirovim Ez Ne Hovim	153
Serwe-Bejnê	155
Ez Girtî û Dîlim	157
Sermestê Evînim	159
Agir û Sohtin	168
Ka Dosta Zana	170
Perçekirina Risteke Cizîrî	172
Qîr û Hewar	175

CEGERXWÎN - DENG BÊJÊ RASTIYÊ Û AZAYÊ

CASIMÊ CELIL

Navê Cegerxwîn, navê hostê xebera, xudanê lewzê şîrin li herçarterefê Kurdistanê, ji rohilatê gir tî hetanî roavaê, ji şimalê hetanî canûbê nava xwendevanê kurdada xweş eyane. Şiêrêd wî bûne stran û nava cimetê digerin. Xort û qîzê kurdaye nû bişkivî nivîsarê şayîr bi devkî hîn dikin, bîr û bawariya xwe, miletperwariya xwe bi wan şîera tam dikin û bi xwe jî dibin ceger bi xwîn. Tune civînek yan jî êvarîk, li ku şîêrêd hilbestvanê kurdayî nav û deng neêne xwendinê.

Navê Cegerxwîn nava kurdê Sovêtêda jî eyane.

Iro welatê Sovêtêda- welat, kîderê zixtî û zordestî, newekehevbûn û koledarî ji binyatê hatîye rûxandinê, kîderê bi seda cimet azayî û serbestîya xwe destanîne, pareke cimeta kurda tevî wan cimetêd bira çanda xweye miletîyê pêşda dibe, bi tarîq û lîtêratûra xweye kevnar dibe nas û bi hizkirin, navê Cegerxwîn diwekilîne wîva kubar dibe.

Zarokê kurd li Ermenîstanê, mektebvanê koma çarara gava pertûka xweye dersê-"Zimanê kurdî" vedikin, şîera Cegerxwîn "Xwendin" dixwînin. Ewana dengê hilbestvanê şorişvan dibêhên, dengê nalîna dilê wî-bona halê welêt, gazîya wî, ku xort û qîz baş bixûnin, çimkî :

*"Xwendin nebî kes naçe pêş
Peyda dibin pir derd û êş
Her dem di bin destê neyar
Em dê bikin xukî û bêş"*

Sal bi sal mektebvanê kurdê sovêtê diha nêzîk û hûrgilî nasîya xwe didine emirjîin û bîr-bawariya hilbestvanê hizkirî. Ewana li dersxana v-v1 - da nava pertûka dersêye "Lîtêratûra"-êda ser Cegerxwîn dixûnin, ku "Zarotî û xortaniya Cegerxwîn halekî giranda derbazbûye. Ji çûktiyê xwe gelekî bi xwendinê girtîye, lê ewî nikarbûye xwastina xwe mîaser bike, çimkî bona wê yekê mecal lazim bûne".

Şagirt ji wê pertûkê derheqa wê revê û çetinyê pê dihesin, kîjan hilbestvan xortaniya xweda dîtîye. Ewana dixûnin, ku tevî wê hesîriyê, êş û lêdanê rika şerkarîyê, miletperwarîya kûr dilê şayîrda sist nebûne, agirê gumanê bona azayê hela diha gurbûye û lema jî Şêxmûsê ji gundê Hesarê bûye dengbêjekî ceger bi xwîn. Li pirtûka dersxana v-v1- da ewana dixûnin: "Cegerxwîn çawa şayîr, çawa şerkarê miqabilî împêriyalîzmê, kolonîalîzmê û zordestiyê timê ji aliyê cimete kurdada hatiye hizkirinê. Ew tucara ji dijmina netirsîaye, tucara ji şerkarîya cimetêye giran xwe şûnda negirtîye".

Du şîêrêd Cegerxwîne eyan: "Kurdistanîm Ka" û "Pembîwê meye, lê em tezîne" li nava wê pertûka

dersêdanin. Halê miletê kurde bindest û zêrandî nava van herdu şîêrada bi firekî vedibe. Mektebva nê Sovêtêye kurd, ku welatê xweda bindestî û zêrandin nedîtîne, îdî rind zanin ku kurd û Kurdistan bin nîrê neheqîyêda zara-zarin, bin destî dewletêd kolonîalistda tîş-tîşîne, pîre-pîre, û lema Cegerxwîn dike gazî, dike hewar :

"Bax û bostanim ka ?

Ax, gulistanim ka ?

Dijmin tev girtin ax !

Ax, Kurdistanim ka ?"

Serpêhatîya Cegerxwîn -ew serpêhatîya miletê me ye: kesîbî, zulm û zorî, hebs û lêdan, werguhêzî û mihacirî. Lê tevî van gişka-serbilindî û kubarî, mêrxasî û egîtî, hîvîya bêşik-bi şerkarî bigihîje armanca xwe. Bîr û bawarîya nivîsarêd Cegerxwîn ew bîr û bawarîya miletê meye. Ay lama jî ewana ewqas ji aliyê cimetê hizkirîne û milet wana diparêze.

Mezinaya Cegerxwîn, çawa rewşanbîr-merivekî xudanê bîr û bawarîya pêş, nek tenê li wê yekêdane, gelo ew çawa halê miletê xwe dikewgire, bona miletê xwe dike hewar û gazî. Mezinaya her fikirdarekî, usa jî mezinaya Cegerxwîn nava wê yekêdane, wekî ewana ji qalibê miletîyê dertên û bi fikirdarîya xweva dibine hûmanîstêd mezin, dengbêjêd hemû miletêd bindest û zêrandî, li kîjan qulbê din-

yaêda jî ewana bivin.

Cegerxwîn bi şîêrêd xweva piştovanê heqîyêye, piştovanê azayê û merivhizîyê. Ew nikare dengê xwe bilind neke, neke gazî bona wan efata, wan wewenhiza, yêd ku rabûne şerkarîyê li Afrîqaê, Asîayê, Amêrika Latînîyêda, bona wan mileta yêd ku mîna miletê kurda bin nîrê neheqîyêda têne zêrandinê. Bona înternasionalîzm û merivhizîya Cegerxwîn miletêd dinyaê wê nivîsarêd şayîr bixûnîn, hij wana bixin û bivin piştovanê şerkarîya miletê kurda.

Dewlemende ziman û dîdemêd bedewatîyêye nivîsarêd şayîr. Nava wanda bi awazêd reng-rengî fikir-darîya miletîyêye pîrçurne dîhar dike. Tune şîêr, kîjanî em bixûnin û meseleke cimetê, aqîlbendîke kal-bava têda nevînin. Kanîya zimanê Cegerxwîn-zimanê miletê meye, çevkanî, ku şêlû nebûye, ava wî zelale û dilê kesirî hêsa dike.

Nivîsarê şayîr bona zanîyara û kurdnasa wê bivin esasê çendik çend lêkolandinê ulmî. Xebata ulmîye pêşin ser "Poêzîya Cegerxwîne bajarvanîyê" sala 1966-a li Yêrêvanê ji alîyê înstîtûta rohilatnasîyê ya Akadêmîya Ulmaye Ermenîstanê hatîye çap kirinê. Xudanê vê lêkolandinê Ordîxanê Celîl pertûka xweda usa jî çil û du şîêrêd şayîre hilbijare neşir kirîye. Herdu cildêd Cegerxwîne pêşin îdî zûva dest nediketin. Bona ku şîêrêd van herdu

dîwana bikevin destê xwendevanê sovêtîyê, Ordîxanê Celîl ew şîêr welgerandîye ser tîpê rûsî. Îro ewana bûne milkê xwendevanê kurdê sovêtîyê.

Salekê şûnda hilbestvanê meyî hirkizî wê bive heyştê salî. Bona emrekî heyştê sal ne kême û ne pire. Ne kême, çimkî tebyeta "bêîsaf" bixwazî-nexwazî ya xwe dike, ji sehet qewat û taqata benda kême dike. Ne pire, çimkî Cegerxwîn-şayîr hê cahîle (gence). Gava şîêrêd wîye nû nivîsî dixûnî, dilkutana wîye alavî û hur, dibêhêyî. Ewî hê gence, çimkî efrandinêd wîda em dengê tofanê dibêhên, ne-rehetîya ruhê wî bona bext û yazî, amanca millet. Bêtaqetî, ofîn û axîna kaltîyê ne pêşê şayîrê meyî hizkirîye.

Ez bawarin, ku şayîr hê sale salêd direj wê me bi nivîsarêd xweye giranbahava şake.

Ez li pîrozbayî bimbarekîyê didime şayîr bona çap bûna dîwana wîye VI-a û gumanim, ku ev dîwan jî mîna dîwanêd Cegerxwîne pêşin ji alîyê xwendevana bi hizkirin bê qebûlkinê.

Ez ji hevalê "Roja Nu" ra divêjim serfinyaz bin, rûspî bin, ku we xizmeta çap kirina dîwanêd şayîrê meyî nav û deng hildaye ser milê xwe, çimkî bi wê yekêva hûn alîkarîya mezin didin pêşdaçûyîna lîtêratûra cimeta me.

10.2.1982 Yêrêvan - Ji nexweşxanê

BIRÊ WELATPERWERÎ

HETTA KENGÎ DI XEWDA BÎ ?

Bese millet li te şerme

Hetta kengî di xewda bî !?

Di bin destên neyarande

Hejar û dîl û kola bî ?

Bihar va tê çiya xweş bûn

Weke şêran herin şer em

Çima wer jar û xengîn bî

Hetta kengî tu ranabî !?

Binêrin win li Engola

Wekû şêran ketin çola

Serê te hişk wekî pola

Di bin destê neyara bî ?

Serî hildî, tu gernasî

Eger rabî tu mêrxasî

Gelo raste divê binrî ?

Di nav dijminde winda bî ?

Ji dijminre dibî rencber

Bi paşde mayî bê rêber

Ji bo dijmin dibî şevger

Bese îdî weha nabî !?

Were carek ji xew rabe !
 Weke gernas û şêra be !
     Xwe pêkbêne bi hevra be !
     Divêm hişyar û zana bî
 Bese win rê bidin zana
 Bidin pêzan û hozana
     Ji bo çî wer li pey şopa
     Beg û şeyxa û axa bî ?
 Çi ol û êl û malbatin
 Evên dî qey hemî tatin !?
     Hemî yek dar û yek katin
     Bibin yek da, ku dil şabî
 Bi: tang û top û lek millet
 Tu gavan pşde bavêje !
     Hetta kengî li benda van
     Niviştê: şeyx û seyda bî !?
 Tu guh med van beg û axa
 Xwe rapêçê li ser şaxa
     Ji dijmin bigre va baxa
     Tu dê serdar û paşa bî !
 Cigerxwînim dixwazim ko
 Ji bo te rast bibêjim ez
     Tu guhdêre li dengê min
     Neko saza li ber ga bî ?

FIDAKARÊ WELATIM

Erê daye metirse vame natim :

Wekî rojim niha vame hilatim !

Ji bo ko te ji dest dijmin derênim

Wekî Zab û Feratim, kêfratim

Dixwazim derkevim şax û zinaran

Li ber dijmin wekî lat û kelatim

Ji min dijmin ditirsî, pir dipirsî

Ku ez hatim wekî Zab û Feratim

Didim ber xwe hemî semayedaran

Wekî Şapim di Sîpanê Xelatim

Ji dostanre hemî pertav û ronak

Ji dijminre wekî arim, şewatim

Ji bo jar û belengazan biharim

Ji bo har û neyaran ez şibatim

Li tarîxê binêrin ez kusame ?

Xwedî eywan û birc û pût û latim

Evim ez, lê di bin destê neyarim

Eger rokê ji xew rabim du qatim

Li ber pozê neyaran xurtemêrim

Ciger-xwînim, fidakarê welatim.

PORT Û ŞİRET

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Em bûn çera hirç û gura

Bûn alifê ga û kera

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere.

Heval bibin tev Markisî

Bawer mebin bi hîç kesî

Bi pêşde gernas û şiyar

Êrîş bikin sênca neyar

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Win kom bikin zêr û pera

Zû çêbikin serleşkera

Hela were hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Kurd perçe-perçe çend kerî

Doza xwe nabin ta serî

Kole di bin destê neyar

Çawa bibim jê hêvîdar ?

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Divêm şiyarbin hey heval !

Bidin di vê rê can û mal

Li ser çiyar şepal û şêr

Êrîş bikin li jor û jêr

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim êşkere

Eger wesan çend perçebîn,

Dê tim di bin zorêdebîn

Ger em nebin yek perçe ar

Guh nadî dengê min neyar

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim êşkere

Lê Markisî nabî dubîn

Gernas di binde radibîn

Destan bidin hev bibne yek

Êrîş bikin dijmin bi çek

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim êşkere

Bibin fidakarên welêt

Ji xwe bikin şerm û fehêt

Êrîş bikin dijmin bi şer

Gava şikest win bidne ser

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Herwek Viyetnam şer bikin

Dijmin ji hev ker-ker bikin

Dostên mene tev Markisî

Turk û ereb û farisî

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Hevsar medin dest borcewaz

Mebin çera hirç û beraz

Cotar û herçî dest qirêj

Em tev birane hê ji mêj

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Welat bixwazin rast û çep

Turk û ecem, kurd û ereb

Destan hemî em bidne hev

Lê nebtênê bêjin bi dev

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Her yek di nav çada xweda

Dest bidne hev jar û geda

Herçî hevalên koledar

Ji bo me ew herdem neyar

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Çend sale ev qîr û hewar

Carek ji xew nabin şiyar ?

Iro şiyarbûne ji xew

Dîsa dibin wek çêlekew

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Şah û beg û axa neyar

Dost û hevalên koledar

Şêx û melayên sexteçî

Em kirne "sofî" û "hecî"

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Dest bidne hev tev mêr û jin

Xort û keç û biçûk, mezin

Em tev ji vê berpirsiyar

Besin ji xew rabin - şiyar

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Cihan hêjî bûn dubend

Wan dane mil gurz û kemend

Bendek li jor û yek li jêr

Bendek bi xwîn û yek bi zêr

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim êşkere

Şêr şêre, jinbî yan jî mêr

Navê tevan danîne şêr

Gava ku tê dengê piling

Destê me naçî ser tiving

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim êşkere

Xûşkê tu jî hînbe şera

Zû nasbike derb û bera

Wek mêr tu karî şer bikî

Dijmin ji hev ker-ker bikî

Hela were, xûşkê were !

Ji bo te bêjim êşkere

Benda me gernas, xurtemêr

Lê tev nezan û tev nekêr

Bê zêr dibin destê neyar

Ta kengî em nabin şiyar ?

Hela were, kaka were !
Ji bo te bêjim eşkere
Heval şiyarbe, rê bizan
Dûrkev ji destên van dizan

Hela were, hela were !
Ji bo te bêjim eşkere
Cotar û karkar, xwendewar
Tev bibne yek em dost û yar

Gernasî karî şer bikî
Dijmin ji hev ker-ker bikî

Hela were, hela were !
Ji bo te bêjim eşkere

Ev perçebûn nejber xwe tê
Gayê zexel naçî xetê
Barê giran, ker naçî ber
Seyda ji ber xûn bû ciger

Hela were, hela were !
Ji bo te bêjim eşkere

Kurdên ji Zagros û Keper
Çawa bitirsin ew ji şer ?

Guh medne van şêx û bega
Çavsor dibin wek conega

Hela were, hela were !

Ji bo te bêjim eşkere

Hawîr biborin wek beran

Pîkol bikin li her deran

Tirsê bixin cergê neyar

Hem xûnvexar û koledar

Hela wera, hela wera

Seyda ciger xûn bû bira !

KEKO EZ BILÛRVANIM

Keko ez bilûrvanim

Bi her tiştî dizanim

Çiyan tênim govendê

Berxê mîjo di bendê

Hirç û hov û dar û ber

Lotan didin tev li ber

Ev masîyên Derya Reş

Bi bilûra mi serxweş

Welat tijî bûn ji deng

Tên dîlanê şox û şeng

Keko ez bilûrvanim

Ez şivan û gavanim

Rûniştîme bin darê

Didim pesnê biharê

Dengê saza min zîze

Darbilûra min gwîze

Ez pif dikim bilûrê

Dil agire dikûrê

Şiyarbûne rast û çep

Turk û taçîk û ereb

Vexwariye me ev durd

Ji bo şiyar bikim kurd

Lê ez çibkim ranabî ?

Nizanim wê çawabî ?

Nizam kere yan jî ker ?

Ez bi gurzan tême ser

Serî hişke wek kevir

Divê bişkê bi bivir

Divê gurzan deynim ser

Yan jî jêre bêjim her

Dijmin dêwê xwînvexwar

Welat kirye tar û mar

Hirç ketiye nava rez

Li min bûye lez û bez

Dikim hawar û gazî

Bi vî dengî, vî sezî

Kes guh nadî saza min

Qîr-qîr û gaz-gaza min

Kurdno hemî bibne yek

Dest bavêjin gurz û çek

Werin şerê hirç û dêw

Biparêzin mal û mêw

Ji vî bextê minê reş

Ez nexweş û ew nexweş

Bê xwedîne rez û mal

Ezê çibkim pîr û kal

Rezê minê ji kerkûş

Dijmin xwar û maye pûş

Dikim qêrîn û gazî

Dilê min wer dixwazî

Ez pêwanim bilûrvan

Ne mêrkujim, dilovan

Bi guv-guv û bi nalîn

Kurd ranabî Ciger-xwîn !

BARGIRANIM

Bargiranim ez, rê dūr û serkaş
Xûzim, piştikulim, dimênim li paş

Kerwan xwe gihand qûnaxê sivik
Ker-ajo nezan û rêçika me şaş

Bargiranim ez, piştikul û birçî
Li paş karwan jî herim dîsa baş

Milet nezane, ejî perîşan
Lêdan û zindan, kuştin jî, rapaş

Milet dixwazî sivik herim pêş
Lê bar girane, têre, li ser xaş

Bi zor min tajon, nizanim ka rê ?
Li pêş me: av û çirav û co-aş

Ketin û rabûn, lê tim diçim ez
Dilê min pir xurt, bi fort û şabaş

Barê min giran, berê min li jor
Rêça min dijwar, hemî rêl û kaş

Dengek ji dūr hat gote min:
Bar hilgir weza, sêfîl û bê maş !

Jêre ãivên: êm tîmareke baş
Em derdê bargîr, av derdê ger-aş

Pêncî salin em ji wer dibêjin

Bargiran, piştikul wer diçim li paş

Ciger-xwîn, besin gilî û gazin !

Di nav nezanan nabênî yek baş !

FORT Û PORT

Kurdim: kumanc, lor, gor û kelhorim

Zazim, bext û mil û kîk û torim

Şorişgêrim ez azadîxwazim

Pîkolê dikim, hawîr bor-borim

Derketim çiyar, ne razan, ne xew

Navêm vî sedî weha raborim

Bi çarox û rext gêrbûm ser qadê

Berjor dibezim, tim ber li jorim

Benda sipîdê mame ku bêder

Çavnêrê şewq û şefeqa sorim

Dijminê maldar, koledar herdem

Çibkim, hevçaxê mirovên korim ?!

Kurdim gernas û mêrxas û dilpak

Sînorparêzim, li êş bi dorim...

Çend sînor danîn li ser dilê min

Xwedî qadim ez, lê bê sînorim ?!

Bax û rez û pez, qad û xanî tev

Dijmin sitandin, yanî natorim

Lê çima dijmin tim xurt û ez qels ?

Bê dezgeh, xwendin çi ton pisporim ?!

Ciger-xwîn dikî hawar û qêrîn

Pêncî salin ez qore-qorim

BIRCA GERNASAN - TILZATER

Çêkroxê şêran Wargeha - Zater !

Jêdera mêran Wargeha - Zater !

Aferîn jêre Wargeha - Zater !

Bijî serbilind ey Girê-Zater !

Dijmin bi êrîş dihate ser te

Top û tang û çek kişande ber te

Li ber wan danîn, sênc û çeper te

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Li ber pozê wan, tu bûyî kelem

Êrîş tanîn te, erêb û ecem

Te ew dikuştin dil bi kul û xem

Bijî serbilind ey Girê-Zater !

Li te bûne yek tev kevnepereşt

Êrîş tanîn te, wek dijmin dixwest

Te şerê wan kir bi sîng û bi dest

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Te dane kuştin pir xortên keleş

Keçên çavbelek, zarokên rûgeş

Dê û xûşk û jin hiştin serbireş

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Tu bû meydana cenga Felestîn

Ji bo serbestî te rijandî xwîn

Gernas û şervan serbilind dijîn

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Azadîxwazan destên xwe dan hev
Gullebaran bû, bi roj û bi şev
We xwe da kuştin lê qet nebû rev

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Li ser te bûn yek tev mizgevt û dêr
Berê te li jor, berê wan li jêr
Va em dinivîsin navê te bi zêr

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Te dane zanîn; çine rast û çep
Bûne dubendî ecem û ereb
Li meydana şer bûn celeb-celeb

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Benda azadî, benda imperyal
Belengaz hemû em bûne heval
Yek daxwaz û dil, yek-ol û yek-al

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Ji bo me divêt hinek hişyarî
Ko em derbaskin van demên tarî
Dijmin wê çaxê bi me nikarî

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Kevneperestên cihan bûne yek
Alî hev dikin bi mal û bi çek
Hawîr digerin bi şer û bi dek

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Dema ku dişkê serê koledar
Mat û mest dibin li herder neyar
Zivistan diçî li pey tê bihar

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Karter dipirsî li mafê mirov ?!
Gelo nabênî ev hirç û ev hov ?!
Me didin kuştin li herder bi tov

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Eger em rabin besî xwene, bes !
Hevsar nedin dest mirovên teres
Xwîna me nerjî guh nadî me kes

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Barê me giran, şerê me dijwar
Dijminê me xurt, jîre koledar
Êrîş tênin me gurên birîndar

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Xwezî hebûna me jî hezar mêr
Kurdên qareman tev bi çek û zêr
Bihata hana te tev wekî şêr

Bijî serbilind ey girê - Zater !

Azadîxwazin dijminê neyar
Dostê haştîxwaz, dijê koledar
Nûjenperestin dijminê kevnar

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Bijî Kurdistan azad û serbest
Bimrin, hilweşin tev kevneperest
Nema dixwazin wer bijîn bindest

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Gernasê Zater, hezar aferîn !
Gernasê Libnan, şêrên Felestîn
Hevalê weye herdem Cigerxwîn

Bijî serbilind ey Girê - Zater !

Libnan, 9.2.1977

AZADIXWAZIM

Tîp û lekên kurd ketin zinaran
Li hawîr bumba bû gullebaran
Êrîş dibin ser komên neyaran

De rabe ser xwe, kurê min rabe !

Şev ta sipîdê me nîne qet xew
Cihan li ber me dibîte rew - rew
Nêrkew nexwenî, çi bêjî mêkew ?

De rabe serxwe, kurê mi rabe !

Bavê te çû şer, şêre li meydan
Êrîş dibin ser Îran û Tûran
Destên xwe dan hev kumanc û dostan

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Kengî mezinbû, divêm bixwênî
Rewşa cihanê tu xweş bibênî
Ji nû tu karî dijmin derênî

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Keç û kurên kurd hemî şiyarbin
Ji bo serbestî hemî li karbin
Ji hevre dostbin, dijê neyarbin

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Dijware dijmin, Tûran û Firse
Gernas û mêrbe, ji wan metirse
Sibê şiyarbû, li min mepirse

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Ji bo ku xweşbin dem û gavên te
Ezê sipîdê bighê m bavê te
Bere ziwabin herdu çavê te

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Milên xwe bidne milên berane
Di şerde em tev xûşk û birane
Êrîş bikin em, lê şer girane

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Bizane, xwendin ji bo we derman
Da ku bizanin qanûn û ferman
Derxin ji dil em van tirs û şerman

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Destên xwe bidne destên çepên rom
Bibin partîzan bi leşker û kom
Carek metirsin ji "hok" û "fantom"

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Dibî bavê te di şerde bimrî,
Zinhar kurê min nebî tu bigrî
Em têne kuştin ji bo tu nemrî

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Dijmin naçî der bi lav û gazê
Xwînê nerêjî naghê daxwazê
Siba diçim şer divêm tu razê

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Şêx û melan em tev kirne derwêş
Ev bû du sed sal, em bûne berbêş
Ba bêne kuştin, nemênî ev êş

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Şîn tê bi xwînê dara serbestî
Idî naxwazin dîlî, bindestî
Ev êlperestî, ev olperestî

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

Mirovperestim mîna Cigerxwîn
Serbest bijîn tev, ne wek "Mem" û "Zîn"
Jîna serbestî, divê me ev jîn

De rabe ser xwe, kurê mi rabe !

DAYÊ TU MEGRÎ

Rom û ecem tev welat vegirtin
Bindest dijîn em, ji ber ku kurdin
Çira û rewşen li me vemirtin

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Xwendin nehiştin li nav me kurdan
Ne hiş, ne bîr man ji êş û derdan
Ev bax û bustan, ji dest xwe berdan

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Şêx û began tev em kirne kola
Bê maf û bê cî berdane çola
Dan ser milên me darên dehola

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Mizgîn ! tu şabe va em dixwênin
Azadîxwazên cihan dibênin
Divê ku dijmin bi zor derênin

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Va em şiyarbûn, xwende û zana
Me rê tev girtin ji ber nezana
Zû, zû me naskir ev reng dizana

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Dijmin du nifşin: hundir û derve
Hinek di binve, hinek di serve
Kurdên nezan jî tên me bi serde

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Divê ji bo te em rast bibêjin
Bindest û kola tim jîndirêjin
Nabin xwedî maf, xwînê nerêjin

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Em tev diçin tên, dolab û çerxin
Mebîne ko em ciwan û ferxin
Divê ku dijmin ji nav xwe derxin

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Divêt bi leşker herin zinaran
Konê xwe vegrin li pêş neyaran
Êrîş bikin em bi gullebaran

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Reşa xwe bavêj, dayna cilên xwe
Kelaşînkofê bavêj milên xwe
Xeman em derxin ji nav dilên xwe

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Sûndê dixun em bi pût û late
Heta ku negrin Zab û Ferate
Serbest nikarin em bêne ba te

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Rabe bi hev re em herne şaxan
Derman bikin jin: laş û kelaxan
Ronî bidin xweş rengê çiraxan

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Milên xwe bidne milên me şêran
Di şevreşan bin rengê sitêran
Şêr tevde şêrin, çi jin çi mêran
Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Dayê em xortin xwîna me germe
Bindest bimênin ji bo me şerme
Ta kengî dijmin paşa li ser me ?
Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Idî me navên ev reng û ev jîn
Em tev şiyarbûn Ferhad û Şêrîn
Em guh didêrin dengê Cigerxwîn
Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

LI ROJHILAT

Şev reş û tarî, bahoz û bandev

Nakevî dest me: ne razan, ne rev

Hewrên rêzanî tarî û giran

Berfê bibarî, yan gulebaran ?

Ew reşhewravîn kevnepereştî

Tênin bîra min dîlî, bindestî

Dar bikevî dest mirovên xwînxwar

Dîsa dimênin birçî û hejar

Karê me dibî veşartin û rev

Tavê nabênin bi rojê em tev

Tênin ber çavan dijûn û lêdan

Şemaq û qamçî, kawçûk û zindan

Pêlên zordestî wek lehî û çêrn

Xwe berdîn ser me xum-xum û lem-lem

Di ber xwe dibin bîr û serbestî

Paşve dişkênin nûjenpereştî

Tên perçiqandin tev destûr û rist

Raserî me tîn ev kevnepirist

Benda Azadî li xwe napirsî

Belkî ez şaşim, ji wan natirsî

Tarîx û abor, herdu di gel me

Eger bitirsîn ji bo me şerme

Badîhewane ev tav û bahoz
Eger em rabin hemî dibin toz

Vane, şiyarbûn cotar û karker
Dijmin têşênin bê ceng û bê şer

Çiqas bimênî ev cihan bê deng
Bê şer, bê kuştin, bê halan û ceng

Em her diçin pêş, dijmin diçin paş
Bê av digerin ev dolab û aş

Sermayeperest, tev top tavêjin
Nabênin îro çawan sergêjin ?!

Ev çi talan û çi ceng û pevçûn
Bila xweş bikin hemî cî û şûn

Hemî em mirov bibin wek bira
Cî nedin diza, rê nedin gura

Cihan xweş bikin tev bax û bihişt
Ne şûr, ne xencer, ne def û ne xişt

Kesek nemênî wek min dilbirîn
Ev dinya xweşe, dinya Cigerxwîn

FERATIM -KÊFERATIM

Guj -guj û him - him Feratim, Ferat...

Xuş - xuş û xum - xum Feratim, Ferat...

Feratim, kêferatim

Karim, xebatim

Jîn û felatim

Vaye ez hatim

Ji jorve ez têm

Diçim ber bijêr

Di nav dilê min

Tev gewher û zêr

Feratim...

Bi him - him ez têm

Bê ser û bê bin

Ser derya mezin

Feratim...

Daxwaza millet

Feratê dijwar

Di ber xwe dibim

Tev gerş û gemar

Feratim...

Dengê sewîyan

Rengê birçîyan

Ez dengê şivan

Xama xwendevan

Feratim...

Tev ah û nalîn

Giryan û qêrîn

Bi çelq û lem - lem

Hemî kul û xem

Feratim...

Diçim pêş bi rist

Wek sitêr û rist

Hemî derd û kul

Dikevim nav dil

Feratim...

Di dilên xortan

Dikelim herdem

Ber pozê dijmin

Ez xîp û kelem

Feratim...

Ez xwendewarî

Ezim hişyarî

Dûr û dirêjim

Gavan tavêjim

Feratim...

Di nav dilande

Pir xurt û bi tîn

Di nav damarên

xortande bûm xwîn

Feratim...

Di ser hevre tēm

Bi çelqîn û guj

Di ber xwe dibim

Dijminê xwînmij

Feratim, karim, xebatim

Ez kêferatim

Vaye ez hatim

Ji Kurdistanve tēm

Pir xurt û bi tîn

Ez pêta cerg

Û dilê Cigerxwîn

DI BÎR ANÎN

Ey dilo jaro li kûne,
Deşt û zozanê dimin ?

Kanî ew cejn û sema û
Geşt û seyranê dimin ?

Çaxekî dûr û dirêje
Ko ji wan dûr bûme ez

Guh bide ber qîr
Û nal û ah û evxanê dimin

Min divê ku nû ciwanbim
Biçme nav bax û rezan

Kanî ev reng nûciwanî ?
Kanî bostanê dimin ?

Şahî û nûroze îro
Tê n semayê kesk û sor

Têne ber çavên me gav û
Çax û dewranê dimin

Keske sorin çox bi surme
Ser bi zêrin cerg û bez

Ka li kûne: dehrî û
Xeftan û mîtanê dimin ?

Ah di bîra minde mane
Ew demên şêrîn û xweş

Tevger û lîzên bi lotik
Deng û xoşxwanê dimîn

Min di nav bax û rezande
Lot didan bê tirs û pirs

Min gul û nêgiz didan hev
Ka gulistanê dimîn ?

Serxweşê dengê bilûra
Wî şivanê ber zinêr

Kanî îro ew bilûr û
Ew bilûrvanê dimîn ?

Tev di bin lingên neyaran
Tên pelaxtin yek bi yek

Ew kelat û ew sera û
Birc û eywanê dimîn

Ey Cigerxwîn bes bibêje
Pir dirêje ev deram

Maçê lêvê erxewanî
Derd û dermanê dimîn

KEKO ZIMAN DIRÊJIM

Keko ziman dirêjim
Mexeyde ez çî bêjim
Ez xêrxwaz û dilovan
Bê toz û bê Qerêjim

Ziman ê min û te ye
Nîsk û genim û ce ye
Gelek zîwan têde ye
Niha jêre werbêjim.

Genim hemî zîwane
Bê rûmet û erzane
Bi ser hev de ber dane
Lê ez jêre girbêjim

Zimanekî kevnare
Çend sale ko beyare
Di bin lingê neyare
Bi ser we de navêjim

Ne ez şêxim, ne mewla
Li kes nakim teşqela
Ji ber van derd û kula
Bê rojî û nimêjim

Kurê Kardox û Mîtan !
Di tarîxê pehlewan
Menêre ko bindestim
Kevnare û ji mêjim.

Rîsê xwe min bada ye
Min ristiye, rada ye
Xelkê tenûr dada ye
Ez nanê xwe dipêjim

Tarîx diçî ber bi pêş
Barê we min bire êş
Nû hatiye hebûnê
Tu rûnî, ez dewêjim.

Tim dixwazim azadî
Divêm xweşî û şadî
Bê zor kesek heq nadî
Ne faşist û xwînêjim

Şer naxwazim, haştîxwaz
Bi lav-lav û gaze-gaz
Nabî şerê borcewaz
Ez ne dînim, ne gêjim

Min xwest ku bibme rêber
Bi tîp û top û leşker
Bi dijmin re bikim şer
Lê nikarim bipêjim

Ma ez çibkim nîne pişt ?
Çibkim ji tizbî û xişt ?
Çûkim dikim qîşte-qîşt
Van ristan ez dibêjim

Çi hatiye serê min
Bar girane kerê min
Ez lê didim mexel tê
Nizanim ez çi bêjim ?

Heftê salin Ciger-Xwîn
Dil û kezab bûn birîn
Gelek fersende me dîn
Zanibî ez ne hêjim !

DILBER GELEK CIWANE

Dilber ciwane şirîn û rinde
Şox û şepale bejin bilinde
Serî gihaye ber taqê gerdûn
Li ser serê wê taca Ferîdûn

Bi jêr de berdan gulî û reşbisk
Kiras bihare, sor û zer û kesk
Dur û cewahir ji dême, xweş rû
Kevanê Behram-çopîne ebrû.

Du çavê mêrkuj, pingav û petrol
Lê sîng û gerden Cezîr û Bîngol
Hêstir ji çavan cobar û robar
Li ser me digrî, nalîn û hawar

Hebûn û dewlet, li her der û cî
Em têde jar û bê nan û birçî
Bêgane têde bûne ciwanmêr
Xistin destên xwe ev dewlet û zêr.

Li ser me paşa, bi top û leşker
Şêx û begên me ji wan re rêber
Kurdên perîşan-gavan û gundî
Kola û bindest, zencî û hindî

Ez tim dinalim, hawar û gazî
Destên hev bigrin, birçî û tazî !
Bi ser çiyande bi deng û halan
Bi zor bistênin ji dijmin talan

Heçî nikarî doza xwe bigrî !
Di bin zencîrê dijmin de dimrî
Ewê nikarî hilkişî ser şax
Di bin lîngan de diçî, dibî ax.

Eger nexî dest tu dar û dewlet
Di nêv cihan de tu nabî millet !
Dijmin gihaye, bi top û leşker
Êriş dibî me wek dêwê sêser

Çavên xwe vekin, binêrin Vîtnam
Bûne yek perçe, pismam û dotmam
Bi xwîna dijmin sor kirne meydan
Cergên neyaran xweş dax û key dan.

Li ser serê wan tim gulebaran
Zarok tên kuştin wek berx û karan
Lê tim diçin pêş hemî jin û mêr
Dijmin dişkênin wek piling û şêr

Bi camêrî tev xwe didin kuştin
Naxwazin bijîn bindestê dijmin
Divên ko bijîn serbest û azad
Di qada xwe de rûgeş û dilşad

Bikevin rêza milletên serbest
Naxwazin bijîn hejar û bindest,
Xwelî li we bî, şazde milyon kurd
Bindestê dijmin hejar û zigurd !

Belengaz, reben, mest û perîşan
Nikarin bixun têr nan û bacan
Bere em bimrin, herin av û av
Di nav xelkê de bê dewlet û nav

Li şûna axê, çawîşê Nuqtê
Malê me dixun bi me çi xweş tê
Çekan dikirin da hev bikujin
Dijmin xwîna me hawîr dimijin

Dixwazim rabin ji tamara xew
Ji dijmin re em nebin çêlekew
Pêzan û rêzan, bi tektîk û jîr
Hozanên rêber bibin destegîr !

Bûkê biguhêzin, bigrin Kurdîstan !
Li her der bikin govend û dîlan
Em tev de bixun hatin û hebûn
Di nav me de kes nebî Cigerxwîn.

Lê win zanibin qerêj û hebûn
Bikêr we nayên roja serxwebûn
Lê ê ko îro bidî bi rindî
Para wîye tim payebilindî.

Dema kurd bibî serbest û azad ;
Ê çikûs û pîs dimênin bêdad
Çavên xwe vekin kurdên borcewaz
Rencberê dijmin, tirek û tolaz

Destên xwe bidin kurdên palewan
Dakevin meydan, bi mal û bi can
Ev roj ya we ye, werin bi rindî
Destên xwe bidin karker û gundî.

Bajarî, gundî, jîr û xwendewar,
Hawîr bigerin weke gurên har
Tenê bi zanîn û bi tektîk û pîş
Bi pêş ve bajon hemî kar û îş

Markisî, Norsî, tev welatperwer
Destên hev bigrin, bibin yek çeper
Ta xanî ava nekin bi rindî
Li ser boyaxê mekin dubendî.

Ji destê dijmin me welat derxist
Bere bên meydan çend awir û rist
Wê çaxê raste ku em bigrin hev ;
Lê ne bi kuştin, bi ziman û dev

Ma kî dibêjî: qelse kewê min ?
Yan kî dibêjî: tirşe dewê min ?
Lê îro dijmin serdarê welêt
Em jî ji hev re bibin ar û pêt.

Xurtî ya me ye, yektî û zanîn
Koka xebatê pê tete danîn
Destên we bişkin, çi ton mirovin ?
Kengî şiyar bin ne hirç û hovin ?

Diçin bihiştê gernas û mêrxas
Dojeh şûna ên bindest û pêxwas
Xwenda û zana dijîn bi rindî
Xwelî li wî bî, heçî ne xwendî.

Bêtir ew kurdên gernas û dijwar
Nexwendî, birçî, boyeçî, binbar
Bexda û Mûsil, Haleb û Bêrût
Hatîn dagirtin ji kurdên pêrût

Bin darê dijmin kola û bindest
Di bin baran de pişta wan şikest
Dijmin bi xwendin wezîr û paşa
Li ser pişta me dixun *me-aşa*.

Ji dijmin re em xweş dibin leşker
Şoriş gur bûye lê em naçin şer
Dewlemendên kurd weke hirç û gur
Malên xwe didin dijmin hûr û gir

Ne didin şoriş ne didin partî
Nayêne gotin herçî veşartî
Bi ser de êrîş me dikin wek hov
Çavên wan birjin, ev renge mirhov.

Ji bo we ye em divên serbestî
Ji ser we rakin dîlî û mestî
Em bi mal û can, tenê win bi mal
Xebatê bikin tev dost û heval

Xwelî serin win, gemar û çikûs !
Bikevin dextlên we reqik û sûs
Dijmin bistênî ji we mal û qad
Birizin, bimrin, bê kok û binyad.

Xebatkar dema dikevin zindan ;
Li ser wan nagrîn, dikenin bi wan
Bi wê gemara ber destên dijmin
Di ser me ra win xwe bilind dikin

Devê xwe li me vekirye reşdêw
Ji xew ranabin, kurdên kurê Gêw
Hawar dikim ez bi rengê Zardeşt
Bese, nemaye, dema def û xişt

Dema tang û top, firok û sarûx
Nayên hana me Yezdan û Merdûx
Warên xwe berdan sawîr û goman
Candar gihane rajorê ezman.

Di vê demê de bê xwendin û çek
Li ber dîwaran bê nan û parsek
Di bin lingan de wek pûş û pelax
Dimrin, dirizin, hemî dibin ax.

Rabin bi xurtî, milhasin û mêr
Li ber dijmin em rabin wekî şêr
Di bin kevir de namênî giya
Ji ber bahozê xwar nabî çiya

Cî nadin revê qet şêr û piling
Zora menebir sedsalî Firing
Şêrên: Dimyat û Ekka û Hettîn
Navê me kurdan bi zêr nivîsîn.

Bav û kalên me: Hewrî û Mîtan
Bi zor danîne sînoren kurdan
Kardox û Kaşo, Madî û Sobar
Wan bi xwîna xwe parastin ev war

Ne şerme, ko em gernas û kurdin
Ji dijmin re em warên xwe berdin
Bi hev re rabin cotkar û karker
Zana û rêber, pala û rencber.

Destên hev bigrin bi rast û ronî
Di qada xwe de şazde milyonî
Kî bûye dewlet bi tizbî û xişt ?
Parsek û bindest çon diçin bihişt ?

LEYLA ŞEHİD

Şêr, şêre, mêre yan jine
Nîşan bi dest, Leyla mine
Polaye dil wek asine

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Leyla mine, Leyla welêt
Wê dil li min kir ar û pêt
Mizgîn li kurd roja me têt
Dijmin ji tirsan maye şêt

Leyla çiyê ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Sitêr ji ezman hate xwar
Zer bûn li min bax û bihar
Rabin ji xew ey xwendewar !
Tev mêr û jin bibne şiyar.

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Daser te taca Erdeşêr
Navê te dinvîsim bi zêr
Jin nû dibin wek şêr û mêr

Leyla çiyê ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Leyla keça Mît û Meda
Canê xwe da di ber me da
Bijîn heçî ko canfida
Xweş bin ji te jar û geda

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Leyla delal û pir çeleng
Leyla ciwan û şox û şeng
Xwe daye kuştin wek pileng
Şêre li nav kurd daye deng

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Leyla çiraxa şevreşe
Wê rû li kurdan kir geşe
Kuştin bi me kurdan xweşe
Zordarî îdî nameşe

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Bi wê li kurd ron bûye şev
Jin bûne wek Leyla me tev
Îdî nema hêjaye rev
Ey kurd de destan bidne hev !

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Divêm li pey te bêm ejî
Çibkim bi vê jîna rijî ?
Xwînê nerêjî napijî
Leyla bijî, Leyla bijî !...

Leyla çiye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Pir şerme ey xortên ciwan !
Keç bêne kuştin pehlewan
Win jî temaşa kin li wan
Rûmet çiyê ey xwendewan ?

Leyla çiyê ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Êrîş bikin rengê Ziya
Zû derkevin jorên çiya
Bigrin li ber dijmin riya
Ka: Hor û Mît û Mîdîya ?

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

Leyla bijî, sed aferîn
Ji bo me bûye ol û dîn
Dîsa li min derbûn birîn
Hetta ciger min bûye xwîn

Leyla kîye ?

Leyla jine.

Leyla mine

Leyla mine...

WELATE ÇIRTO Û VIRTO

Şêrê sorê ser mezin

Pir bi saw bû weke cin

Rokê rasthat li rovî

Dî ko di dev de hirmî

Go: Rovîko, ev çiye ?

Rovî go: ev hirmî ye

Li ku hene ev hirmî,

Li çi şûnê, li çi cî ?

Rovî bi fen gote şêr:

Divê ko dakevin jêr

Tev daketin bin darê

Çendek dîtin li xwarê

Rovî civandin wek mêr

Danîn li ber devê şêr

Şêr go: Rovî, çi xweşin

Lê ka çawa diweşin ?

Rovî go: paşayê min

Dûvê xwe em lê didin

Yek û do û sê û çar

Ji banî ve têne xwar

Şêr jî dûvê xwe lê da

Lê xêr nedî di wê da

Go: Rovî, ka naweşî ?

Rovî çû, hat û meşî

Go: paşayê hov û sirt
Piştta we ye gelek xurt
    Şêr piştta xwe da darê
    Himî nehatin xwarê
Rovî go: ka raweste,
Renge piştta te siste
    Ezê niha herim, bêm
    Bicivênim heçî kê
Rovî çû mirarek dî
Zû rêvîya wî anî
    Şêr piştta xwe da darê
    Rovî dest kir bi çarê
Rêvî lê pêçaye tev
Ji neynûkê, heta dev
    Divê hinek rawestî
    Belkîjî pir biwestî
Germe xurte wek agir
Rêvî kire wek çekur
    Dema parsû gihan hev
    Şêr go: rovî, fene ev !
Rovî go: raste weye
Ev der welatê me ye
    Ev ne cihê şêra ye
    Cihê qelsemêra ye
Welatê rovî û gur
Şêr nikarin bêne vir

Mişkê bixun çavê te
 Şêr go: çiye navê te ?
 Navê min çirto axa
 Xwedîyê van şax û baxa
 Rovî ji cem daye rê
 Weke gernasên berê
 Dûv lê bûye weke sing
 Çav li serî bûn pereng
 Şêr çend rojan wilo ma
 Ji birçîna, ji germa
 Serî bi ser de hat xwar
 Ne eman û ne hawar
 Dî ko mişkek hate wir
 Wî jî terî bilind kir
 Go: ha, şêrê ser kundir !
 Kî bû wilo li te kir ?
 Kesî diye li cihan
 Ko şêr bêne girêdan !
 Ezê niha te berdim
 Da zanibî çi merdim
 Çiqas em we xelas kin
 Win qencîyê nas nakin
 Mişkê terî bilind mêr
 Dewêl birî wî li jêr
 Li dor darê çû û hat
 Bi tevger û kêferat

Şêrê birçî û xewar
 Bi ser dev de hate xwar
     Mişko pesnê xwe da, go :
     Li min binêre yaho !
 Ez gernas û çelengim
 Mêrê rojên pir tengim
     Li şêr sist bûye terî
     Bi awiran lê nerî
 Şêr go: bêje birazî,
 Ka çî ji min dixwazî ?
     Go: ez kolê derê te
     Dewlet xwedê, serê te
 Ez mişkê van dera me
 Ne dilbijê pera me
     Divêm ey şahê mezin
     Tacê bidî serê min
 Navê mijî bikî şêr
 Bibim şahê ser bi zêr
     Şêr go: navê te çiye ?
     Xuyaye qeşmerçî ye
 - Dibêjine min Virto
 Navê bavê min Zirto
     Lê şêr di ber xwe de go:
     Ber bi ava diçî ro
 Sed tif li vî welatî
 Vî pîsî, bê xelatî

Rovîyên nav şikêra
 Çawa girêdin şêra ?
 Mişkê qulan me berdîn,
 Li ber şêran xeberdîn !
     Di van çax û van dema
     Rûmet ji bo me nema
 Bi şêrî û axatî
 Nema bêm vî welatî
     Şêr revî û nema hat
     Bê şêr maye ev welat
 Şêx û mela bûn çirto
 Beg û axa bûn virto
     Mil û Zîl û Kîk û Zaz
     Bûne pisîk, tev beraz
 Ji ber derdan ranazim
 Ez şêrekî dixwazim
     Em tev li dor bibin kom
     Da bişkênin Firs û Rom
 Li ser çiyên weke şêr
 Welat bigrin tevlî zêr
     Bostek nehêlin vala
     Hevsar bidin dest pala
 Rista me bî wekhevî
 Herkes li bin vekevî
     Çirto, virto, nemênin
     Jin û mêr tev bixwênin

Min dil ji xem bûye mişt
Meger dilê we min hişt
Ava rû, win merêjin
Ji bo we em dibêjin :
Şer ketîye hindûrîn
Li vir bûme Cigerxwîn.

ZIRA KERÊ LOTA DEVÊ

Di mêrgê deve û ker
Diçêrîyan ser bi ser
    Goştê wan tev bûye bez
    Ne sewal û nejî pez
Mixel bûne ber li hev
Bi ser wan de hatî şev
    Devê go: tira mi tê
    Kerê go: zira mi tê
Deve zû gote kerê
Pir nêzîkî meye rê
    Dibî hebin rêbiwar
    Wê me bajone bin bar
Ez ne xurtim wek cara
Pişt kul bûye ji bara
    Tijî wek min bike tir
    Nebî, bikî zire-zir
Lê ew kerê têr giya
Sivik rabû ser piya
    Heta jê hat kire zir
    Ew çol ji deng tije kir
Kerwanek diçû di rê
Çawa hat dengê kerê
    Yekî ji nava kerwan
    Barê kerê wî giran

Go: wa, dengê kerê tê
Vaye li vê derê tê
    Du kes derketin ji rê
    Berê xwe dan cem kerê
Çawa gihane mêrgê
Dîn ko ker û deve lê
    Ew herdû dane ber xwe
    Li wan kirin barê xwe
Xuyaye ker nezan bû
Barê wî pir giran bû
    Xwe avête ser qadê
    Nema diçim bi xwedê
Çiqas lê dan wan bi dar
Kerê xwe kir wek mirar
    Barê wî jî dan devê
    Ma wê çibkî wê şevê
Demek dîjî raborî
Bû firt-firta wî kerî
    Wê şevê û wê revê
    Ew jî danîn ser devê
Rewşa deve bû nexweş
Bû zirzira kerê reş
    Deve jêre gazî kir
    Go: te ya xwe bi min kir
Heta lota mijî bê
Tê bibênî wê çî bê

Şev çû li wan bûye roj
 Newaleke weke doj
 Teng û kûr û pir zirav
 Jêrê wê jî tijî av
 Deve bakire kerê
 Xweş binêre vê derê !
 Go: wey malik mîratî
 Ma wiloye biratî
 Lê deveyê hêc û har
 Lotek da xwe hate xwar
 Kerê reş û tevlî bêr
 Teqlo-meqlo çûne jêr
 Deve go: xwe bigre baş
 Gelek serjêre ev kaş
 Lê kerê reş çû û çû ;
 Heta perçe-perçe bû
 Raste bostek nezanî
 Dibî gazek xezanî
 Ew hevalê bê mijî
 Tejî bi xwer dikuji
 Dema ko zira wî tê
 Derdikevî ji xetê
 Ewî kerê bîrnebir
 Barê deve giran kir
 Li ser pişta wî bû bar
 Paşê çilo hete xwar

Ew hevalê pir xiniz
 Paşê dibî qelawiz
     Ew xwe dixî bin bara
     Dibî kerê neyara
 Emanet û sed zinhar
 Ji pîsa re mebe yar
     Bi çewtî jî bilîzî
     Dengê te nabihîzî
 Bê şewir û bê biryar
 Weke zanî, dikî kar
     Ne hiş heye, ne mijî
     Tejî bi xwer dikujî
 Ey hevalên partîzan
 Win guh medin ê nezan !
     Wî tim ji xwe bikin dûr
     Bere herî cihên kûr
 Tilya te bû penceşêr
 Şer zêde bû, nema xêr
     Zû bibire tilya kul
     Da nexweşî neghê dil
 Yek nexweşî bikêşî
 Bere partî neyêşî
     Ziyan dikî wî xortî
     Paqij dimênî partî
 Dema partî diçî pêş
 Dijmin hawîr weke mêş

Sivik xwe dighênî nav
 Şêlû dikî li me av
 Xwe di kar de nakî sist
 Lê tim dikî kurtepest
     Êrîş dikî heçî baş
     Dako xweş negerî aş
 Kadir divê şiyar bin
 Li her kesî guhdar bin
     Tim rê ji ber wan bigrin
     Ta bi jehra xwe bimrin
 Tirsê dixin dilê we
 Da pir bikin kulê we
     Hina ji me dikin diz,
     Hina dikin qelawiz
 Devê wan tev qerêjin
 Pir derewan dibêjin
     Dibê: min wilo bihîst
     Ne carekê, sed û bîst

 Lê guh medê tev derew
 Ê dibêjî, tenê ew
     Ew radibî weke şêr
     Belav dikî li bajêr
 Da hin dîjî bibêjin
 Lê em jî, wer ne gêjin
     Mij tê çiyayên mezin
     Tajî ji kêr dibezin ?

Me ser ne xistiye xew
 Em nebûne çêlekew
     Bere bikin gije-gij
     Çiya natirsin ji mij
 Kerwan diçî rê û rê
 Dengê çiyê li pey tê ?
     Ev rê raste em dirin
     Em ji vê rê nagerin
 Nema divên paşatî
 Bere bimrî qat-qatî !
     Em kurd hemî birane
     Barê me pir girane
 Pişta me dibin de xûz
 Lê em nakin kûze-kûz
     Divê em hilgirin bar
     Çiqas riya me dijwar
 Ko xwîn nerjê weke av
 Kî dikarî bighê maf ?
     Ev derê serxwebûnê
     Tev sor bûye ji xûnê
 Bi van zendên birîndar
 Divê ko hilgirin bar
     Destên bi xwîn neqşkirî
     Ew vedikin vî derî
 Ji borcewazên kurd hin
 Bûne sazmanê dijmin

Divên me derxin ji rê
Da xweş bikin şûn tirê
Xwe difroşin bi pera
Nema didin pey kera
    Kerê reşê bi zir-zir
    Ji ser devê ket û mir.
Ey gernasên xebatê
Pir bikin kêferatê
    Êrîş bikin qelawiz
    Zû rê bigrin li ber diz
Lê sazmanê borcewaz ,
Gelek jîr û gelek saz
    Li waşenton dikelin
    Lê zanibe ne delin
Tev rovî ne çekurxwer
Ew xwe li me nakin der
    Peran didin kerên me
    Dikin bela serên me
Bi gotinên pir qelew
Hawîr dikin lewe-lew
    Da tirsonek birevin
    Paşê li wan bicivin
Xwe dikin mîletperwer
Da karibin bikin şer
    Şerê heçî pêşketî
    Çi serxetî, binxetî

Dijmin nabî dostê me
Divê bixwî postê me
    Kurdên Sûrî û Îran
    Bê xwendin û bê ziman
Lê wê arî kê bikin ?
Kurdistanê çêbikin
    Ey qelawizên pir jîr !
    Win binêrin li Cizîr
Tijî kirin biyanî
Ma qey tu jî nizanî !
    Tifke riwên va pera
    Xwe mefroş wek kera
Pir dilxwazê te me ez
Bere ji dest neçî rez
    Pir şerme dijmin bêjin :
    Kurd bicarek qerêjin !
Bê rêzan û bê rêber
Wan dikirin weke ker
    Emê wan berdine hev
    Virde rev û wêde rev
Ji bo qada xwe berdîn
Bere bêjin em kurdin
    Kurdên çî ? û merdên çî ?
    Hemî tazî û birçî !
Derdikevin ji welêt
Derman nema li wan têt

Diçin kar û xebatê
 Pir dikin kêferatê
 Da ko nanê xwe derxin
 Li pêş çirav û erxin
     Kinc şil bûne ji avê
     Dûv ketiye çiravê
 Şêr li tevan daye lep
 Şikandine dev û gep
     Hawîr lêdan û zindan
     Hemî mane perîşan
 Pir bûne li wan sawîr
 Pîrhevokan wîre-wîr
     Dilê wan mişte ji tirs
     Ji Ereb û Turk û Firs
 Rojî, li wan bûye şev
 Dil bi tirsin, dev ji hev
     Wek leşkerê şikestî
     Nema karî rawestî
 Eger nebî yek serdar
 Ma wê çibkin ev hejar ?
     Tim li pêşe mêrê baş
     Ew xwe carek nadî paş
 Leşker li wî dibin kom
 Êrîş dibin Firs û Rom
     Heval, mebin mêresil !
     Nebî tirsê bixin dil !

Heçî tirsê bibênî
Wê, çawa dest hilênî
    Dema zira kerê çû
    Deve nema bidî dû
Guh medin lîzên neyar
Çav vekirî, tim şiyar
    Bi kêferat û zanîn
    Bidin şopa Cigerxwîn.

POR SİPÎ BÛYE - GILOK

Nexweşim ez di evîna

Tede dil bûye Bihok

Pîr û kalim ez dinalim

Por sipî bûye gilok

Ez li van şaxan dinalim

Hêstirên min têne xwar

Meyzeke herdû rexan

Zennarê dêman bûn cihok

Virde çûm û wirde çûm

Û ez ketim derya xeman

Şaş û cibbe min çirandin

Paşê bûme wek gerok.

Min ji dest berdane îro:

Zikr û tesbîh û nimêj

Tizbî û miswak firotin

Min bi: kab û xirxirok

Min Dihok girtî bi destê

Xo û Mûsil da neyar

Ma ne dînim, min wesa kir?

Kanî Mûsil, ka Dihok ?

Xaniyê kok û binî

Ko li ser kabî bira

Rojekê dê hilweşî ew

Tev sitûn û tev bilok

Avjenî, ger xweş nizanî

Bo diçî golên di kûr ?

Zanibe ko Dicle nabî
 Rengê ça û şirşirok
 Barê rêzanî girane,
 Kî dikarî hilgirî ?
 Xweş bizane, ko di bin
 Barande ker naçin bi lok
 Meyzeke perwane çawa têtê-
 Suhtin ew bi ar ?
 Ew nizanit: agire yan
 Pertewa ronak û rok ?
 Win dibêjin, ko siyaset
 Tevde xapin yan derew
 Wer mebîne nayê suhtin
 Tim bi agir: firfirok.
 Rûsipî dighê felatê
 Ê welatperwer ji dil
 Rojekê dê reş bikin
 Herdû riwên ên: virvirok
 Dê çilo em karibin
 Dêrdê giran derman bikin ?
 Ey Cigerxwîn bes bibêje !
 "Sende yok" û "Bende yok".

EY FELEK

Ey felek, ka ew sera û

Birc û qûnaxê dimin ?

Ka rez û bustan û dar û

Kanî ew baxê dimin ?

Çîçek û nêrgiz herîştin

Tev ji bîna sor - gulan

Surperî nayên semayê

Kanî qozaxê dimin ?

Qeb-qeb û dengê kewan

Nayên li ser lat û çiyân

Kûre - kûre rengê bûman

Naleya zaxê dimin

Ser bi zêr û çox bi surme

Dest li ber, rû nale - nal

Dê bi kê xweş bin di dilde

Ev key û daxê dimin ?

Bilbilê malik xerab

Herdem bi hewar û girî

Xweş li ser sorgul dinalîn

Bûne ortaxê dimin

Qumriyan sed renga awaz

Wan ji derdê nêrgîzan

Bûm li ser kox û kelat û

Qesr û çardaxê dimin

Dijminê zordest û zana
Tev welat girtin bi zor
Erdelan û Şehrezûr
Û şax û kurd - daxê dimîn
Kurdê gernas ku şikandin
Tîp û komên ingilîz
Ketne bindestê neyaran
Bûne Altaxê dimîn !?
Dijminê millet di îro
Bûne rêber bo welat
Ên bi xapan em dixwarin
Bûne ocaxê dimîn !?
Ma gelo kevnepereştim ?
Na, ne raste ezbenî !
Lê dixwazim zû şiyarbin
Dost û hevçaxê dimîn
Ez ciger-xwînim li ser vê
Paşdemayîna walêt
Rengê efyon tên firotin
Rist û ev xaxê dimîn...

BIRÊ CIVAKÍ

JÎN Û HEBÛN

Di vê jînêde em tev dibên: ax
Wer em bighêne hev berî bibin: ax
Hosteyê jînê ev cihan çêkir
Ez û tu jêre herdû kirin max
Lemma evînê gava ku şîn hat
Ez têde binax, tu têde serşax
Kê em anîne, ji me nepirsî ?
Çine ev çend sal, çine ev qûnax ?
Kevn û nû yekin, lê dem diborin
Di vê jînêde em tevde ortax
Kê ev dîdarî, rindî dane te ?
Kê li dil danîn ev key û ev dax ?
Kumbeda cihan yekser ava bû
Ji bo vî xanî ez û tu çardax
Cihan pir xoşe: av û dar û ber
Lê em tev têde: dar û ber û bax
Ev jîna em tê şevreş - taristan
Ez û tu jêre: ronak û çir-ax
Em dîrî hevbin, jîn hêjaye çi ?
Candar, bîrewer tev dibin kelax
Em tev ciger - xwîn, bê ol û bê dîn
Nayên veşartin bi kinc û yeşmax

SERXWEŞIM

Li meyxañê bila Xanî bî meyger
Bi yek camê dilê Camî bikî ter
Cizîrî û Herîrî bêñ semayê
Ko dilxweşbin bi dengê rist û nayê
Bi destê Ermenê bigrî Feqî xweş
Di dilda gur bibin sed pêt û ates
Bila Batî bidî lotan li hawîr
Birîvkanî li her alî bikî qîr
Bila Nalî ji reşbiskan binalî
Ji maçên lêv û çavên reş xezalî
Bila Hacî û Macin wek Siyahpoş
Li wê navê binalin gêj û serxoş
Ku serxweşbin bi wan reş - xewne -xavan
Şikestî per di nav reşbisk û davan
Ku çîm sîmê li ser çoka mi rûnî
Bi min xweşbin ji dil jîn û hebûnî
Ji baxê paxilê bigrim du sêvan
Meyê firkim bi lêvan ez ji lêvan
Beranê kel li ber sîngê belendîr
Cigerxwînim dibim îro cihangîr.

SOFIYÊ MEYXANÊ ME

Were da biçne meyxanê

Bila dîsa tu sofî bî

Eger dil pak û paqij bî

Ne ko sofîkî rovî bî ?

Li meyxanêbe dîsa dil

Bide yara xwe ey sofî

Dibî wê çaxê sofî bî

Ne wek îro tu mofî bî

Bila dil sade ronak bî

Li kû bî dê tu dilpak bî

Li meyxanê li pûtixanê

Dibî tav û ronî bî

Were da em vexun camê

Ji destê şox û dotmanê

Li vê dinya xweş û şêrîn

Çiman tê hirç û kovî bî

Çiman perda reş û tarî

Ji rengê şev li ser rû bî

Ko dil xurt bî, bila herdem

Di nav alayê romî bî.

Bila bedkar û sersem bî
 Bila serpoş û kofî bî
 Tu guhdêre def û nayê
 Çi xweş gazî dikin sofî
     Ko lerzîn têne canê min
     Meger xirqe me poşî bî
 Binêr sofî li vê xanê
 Çilo wer hate meydanê ?
     Heta kengî di zindanê
     Wilo tim birçî û tî bî ?
 Nizanî_ agir û avî
 Ji oksocên û hem tavî
     Heta saxbî di vî xanî
     Bila dil tim bi hêvî
 Tu destde zuhre sîmayê
 Tu ghdêre def û nayê
     Eve cenet li dinyayê
     Bila dosta te horî bî
 Dibim sofî di meyخانê
 Me noşî mey ji fincanê
     Disojim rengê perwanê
     Ko yara min dixanî bî
 Me şaş û cibe avêtin
 Şerab û mey me tev mêtin
     Ji lew em agir û pêtin
     Bila şêx jê ne razî bî

Eger em biçne bin axê
 Emê çibkin bi ax-axê
     Di vê qûnax û vê mafê
     Bila ola me manî bî
 Bila dostê ji min xweş bî
 Ko şêrîn-ken û rû geş bî
     Bila dil pêt û ateş bî
     Li min her tişt xuyanî bî
 Bila yar tim bi minra bî
 Qiyamet da li min rabî
     Wekî bilbil bi gulra bî
     Bi dil xoşî û şahî bî
 Çiqas serhişk û sergerm bî
 Di gel min ko xweş û nerm bî
     Meger bê hevser û germ bî
     Dixwazim ko ciwanî bî
 Cegerxûnim, xwedî olim
 Di ristêde çi bîngolim
     Wekû Ferhad çiya - kolim
     Li xwar bî, ya li banî bî ?

EZ Û GUNDÊ HESARÊ

Hesarê gundê me ye
Deştekan ne pir fireye
    Hawîr deştawê çiya
    Li jor darên devî ya
Herdû alî rez û dar
Heta dighê ber zinar
    Çend çiyayên xwedî nav
    Ko me li wan dikir rav
Şêx Sultan û Şêx Sehor
Çim û Hopê hawîrdor
    Dešta wê tev kanî ne
    Xo ew jêre danî ne
Hatina wê gelek pir
Rokê nebûn dexilkir
    Tirî, êmiş navdarin
    Heta berf tê li darin
Doşaba wê pir biha
Girantir bûye niha
    Ceh û genim gelek tîn
    Nîsk û şolîk belek tîn
Pez û sewal gelek bûn
Li nav çiyân bi lek bûn
    Pembû, gelek diçandin
    Bi çinîn û kişandin

Qitî, ecûr û şebeş
 Lê petîxên me pir xweş
     Hirmû, Bihok û hejîr
     Li ser daran dibûn pîr
 Nifşên tirî hezarin
 Belkîjî bê jimarin
     Rêçel û gûz û benî
     Gelek xweş bûn, ezbenî !
 Gundê me jî gelek şên
 Du ça dinav gund re tên
     Qesra axê li jore
     Hingî kevne reng sore
 Qesra sora pir bilind
 Bûye keleh ji bo gund
     Abora gund zêde ye
     Dewletek serbixwe ye
 Tişteke tenê neçê bû
 Zordestî ya axê bû
     Kurtêlxwerên wî dijwar
     Ji ber zora wan hewar !
 Bêş û bela giran bûn
 Ji ber wan em xezan bûn
     Ji ber zora sengela
     Derewên şêx û mela
 Piştî me bû xwar û xûz
 Bi axîn û kûze-kûz

Eşîr dibûn dubendî
 Çi axa û çî gundî
 Şer û şewat û talan...
 Malik li me bû wêran
     Dijmin diket nav welêt
     Xwîna me tevan dimêt
 Dar û qançî û lêdan
 Yan pere û yan zindan
     Tev nezan û nexwendî
     Yek jî nebû efendî
 Jin û mêr tev diçûn kar
 Karê tevan pir dijwar
     Palevan û gêrevan
     Tevan pembû avdidin
 Şivên rezan didinhev
 Herdû alî weke hev
     Kebanîya xweşmirês
     Dolabrês û teşîrês
 Kevanjen û tevinker
 Destevala diçû şer
     Derb û ber û av û nan
     Dibir ji bo ê şervan
 Hem nanpêj û riştebir
 Karê malê tev dikir
     Lê dar bi destê mêr bû
     Li ser jinê çî şêr bû !

Li vî gundî mezin bûm
 Ez biçûkî wek cin bûm
     Sêzde salî derketim
     Bi ber bayê xwe ketim
 Ji ber axê û Gerebêt
 Ev gund nema bi kêr têt
     Bavê min bû wilo got
     Em derketin cot bi cot
 Dil tijî bû ji derda
 Ko me gundê xwe berda
     Çûn cem Osmanê Temo
     Paşê çûn Bêdermemo
 Biner çib serê me hat
 Sibeh zû nû, Rojhilat
     Hate ser me Gerebêt
     Ji dev diçin ar û pêt
 Bi candirme, zirte-zirt
 Bi ser me de sibê girt
     Lê xelkê gund wek mêra
     Em veşartin wek şêra
 Ew serkarê dîn û har
 Çi anî serê *muxtar*
     Ji bo me pir li wî dan
     Lê em nedan destê wan
 Candirme ko siwar bûn
 Hê ji nû em şiyar bûn

Vegeriyan, hatin gund
 Lê dixwênin bûm û kund
 Birçîbûn û giranî
 Heçî nedî, nizanî
     Nexweşî û birçîbûn
     Derketin û bêcîbûn
 Giranî yek pir dijar
 Xelkê goştê keran xwar
     Şerê giran kete jor
     Dijmin welat girt bi zor
 Du milyon kurdên bêçar
 Bi ser me de hatin xwar
     Birçîbûn û nexweşîn
     Di nav me de dimeşîn
 Bi vê êşê mirin pir
 Mêrê xuşka mijî mir
     Bavê min çû Amûdê
     Tenê mane, ez û dê
 Birayê min çûbû şer
 Li hinda Balîkeser
     Lê raborîn meh û sal
     Şevê revî hate mal
 Tev rizî û perîşan
 Dey li me kir: kanî nan ?
     Ew kesê ko direvî
     Nema karî derkevî

Ew jî me şand Amûdê
Dîsa mane ez û dê
    Zivistan çû, hat bihar
    Ez û wê jî hatin xwar
Lê çawa borî sibat
Hala mezin li pey hat
    Bavê min jî bi wê çû
    Nexweş ket û ranebû
Em diçûne ser xetê
Dibûn palên dewletê
    Tirên, dibirne Mûsil
    Dixebitîn em ji dil
Paşê ji Amûdê çûn
Bêdermemo me kir şûn
    Bûne pêwanên reza
    Ji nû ketin nav diza
Diya mina kevnejin
Tevinker û kevanjen
    Dilovan û bîrewer
    Ev jîn pêre neçû ser
Diya ji min hezdikir
Nexweş ket û li wê mir
    Çawa tê ber çavê min
    Agir tê hinavê min
Mele Xelîl jin anî
Li min bû bargiranî

Di wê çaxê, wê mehê
Vegerîyam cem xwehê
Nazdar û efendî bûm
Yanî quranxwendî bûm
Lê wê ez kirim şivan
Tenê ji bo kinc û nan
Heta salên min bûn bîst
Hiş û mijî ji nû lîst ;
Çiman ez dibim şivan ?
Çima nabim xwendevan ?
Ji nû çûne xwendinê
Min çav berdan vê dinê
Melayê Hazda banî
Bîst û heşta jin anî
Lê min hespê xwe bezand
Ta şihada xwe sitand
Hingî derbas dibû jîn
Serpêhatî me pir dîn
Şer û şewat û kuştin
Dil û ciger dimiştin
Ji sala bîst û çara
Ketim rêza hişyara
Ji bo jîn û felatê
Ketim nav kêferatê
Ji çîroka Mem û Zîn
Navê xwe kir Cigerxwîn

NEZANÎ BARGIRANÎ

Ez û tu kîne ?

Çine ev newal û şax ?

Hebûn û nebûn çine ?

Çine ev av û ev ax ?

Valabûn, dagirtin çine ?

Çine ev ger û sitêr ?

Bîrewer û hirç û hov,

Hişkeber û hişkewer û sax ?

Hin dipeqizin û dixwazin jîn

Û hin diherivin bê tevger

Gerok bê amanc û hov

Nizanim çawa diçin tên

Raste, ko em mîkrobin, lê;

Ew çine, kî zanî, kî ?

Dawî li kûye, nizanim ez

Emê herin kû bêje, ey dûrbîn !

Di ser wan ve diborin em

Hemî, çi kevn û çi nû

Kî zanî çi hat û kî zanî,

Kî zanî çi çû ?

Hebûneke bêser û bêdawî

Gavan tavejin û pêşve

Diçin ez û ew û tû

Ji kû gihane me ka bêje ka ?

Ev evîn, ev jîn, ev dîdar ?

Ev cihan, tev gêj lê em

Tenê têde bûn hişyar

Kê daye me ev zanîn û vîn,

Û jîn û serbestî, nizanîm ?

Bi kuve diçin ev candar gelo ?

Mikrob, gerok tev jîndar

Ev cihan bi carek tevger

Û seranser tarî reş

Ev sitêr ronî didin me

Û ez û tu pir dilxweş

Em hemî hevdi dixun

Û diser hev re diborin

Hin bi me pir xweş

Û em bi hinan xweş

Ez û tu hev dixwazin

Ka çiyê ev xwestin ?

Hin ji me serbest û

Hin ji me bindestin

Rista ko ez û tu têde

Bi hev re azad em çê bûn

Newek hev anîne lê

Em nêr û mê derxistin

Eger xwedê hebûna,

Ez û tu dibûn ew xwedê

Efsane û çîrok pirin

Bicarek guh medê, guh medê !..

Em tev bê ser û şo û bê bin
Hêj kes ji me neghaye ser sedê

Lotan didin xwe bicarek tev
Ev bîrewer, jîndâr, cenawer

Mê pingava jîne lê nêr
Kanîya jîne, bingeh û jêder

Lê ji kû hatine em hemî
Wê herin ku, kî zanî ?

Ne pêşî heye û ne paşî
Jîneke bê ser û bê bin û bê ber

JIN HENE JINKOK HENE

Cihan bûye zivistan

Rê û biwar rawestan

Berf û baran û bahoz

Hawîr bûye terpetoz

Çûk nikarin derkevin

Teba nema dilivin

Rê winda kir çîqê reş

Di wê roja pir nexweş

Cihan li ber tarî bû

Ew nizanî diçî kû

Bi bez diçî, dil bi kul

Per û terî hemî şil

Ji ber serma Sibatê

Xwe avête ber latê

Pir tarîye, bû dereng

Dî şikeftek reş û teng

Çîqê reşê pir bi rû

Xwe avête hindirû

Ket hêlîna kevokê

Xwe berdaye ser çokê

- Kevokê kir qire-qir

Pepû, ji ku hatî vir ?

- Ba, bahoz tên bi gij-gij

Cihan tevde bûye mij

Ez hatime mala te
Xwe daye ber pala te
    Ejî wekî te teba
    Gerek bêjî: *merheba*
Van çend rojan Sibate
Tim namênim li ba te
    Ezê herim mala xwe
    Bighê m cem hevala xwe
Lê kevokê bi xeyd go:
Na heyra, na, de o, to !
    Îşev raze, sibê zû
    Here bêka diçî kû ?
Ez bi tenê jina bî
Hêlîn tenge, nîne cî
    Nêr hemî dest dirêjin
    Xelkê siba çî bêjin ?
Dost û mirov û neyar
Wê bê: bûne dost û yar
    Ne wek hevin per û post
    Em nikarin bibin dost
Lê çîq per gihandin per
Hinek bala xwe da ser ;
    Bi evînî jêre got:
    Heta dil û ciger sot
Ejî wek te xwedî per
Zivistane, bê mefer

Heçî mê ne, dilovan
 Ez li te bûme mêvan
 Ey kevoka cowan per !
 Kî mêvana dikî der ?
     Bere bişkî bayê reş
     Belkî cihan bibî xweş
 Navêm li cem te razim
 Xatir ji te dixwazim
     Ezê herim mala xwe
     Herim cem hevala xwe
 Çawa laşê wê germ bû
 Dilê wê pêre nerm bû
     Ezê bêjim guh bidê
     Mêvan mêvanê xwedê
 Lê berê xwe mede min
 Çawa hebî qelse jin
     Hinek dūrî min here
     Berê xwe jî bighere
 Oh, de çine evên nêr ?
 Li ser me xwe dikin şêr
     Heçî mêrin tolazin
     Li pey jinan dibazin
 Ev şikefta me wek dêr
 Ez paqijim weke zêr
     Gotin çend gotinên tewş
     Bi herdiwan xweş bû rewş

Çîqê reşê bê fedî
Ji nû riya xwe tê dî
    Perên xwe berdane ser
    Wî kişandin çend keser
Go: şêrînî, kevokî
Xuyadikî zarokî
    Ev cihana pir mezin
    ne serî û ne jî bin
Mişte ji evîn û jîn
Hebûn çiyê, bê evîn ?
    Jin çiyê ko nebî mêr,
    Ko xerc ne bî çiyê zêr ?
Rewşa jînê mêr û jin
Herdû hevdi dimijin
    Em ronîya vê jînê
    Sazin ji bo evînê
Mêr û jin ko bighên hev
Li dil ronî dibî şev
    Bihîstine *Mem û Zîn*
    Kîne *Ferhad û Şêrîn* ?
Eger nasnakî evîn
Xec û Siyamed bixwîn
    Ew qas li min mebe leç
    Bixwîne ka çilo Xec ?
Dil ji kul û xeman mişt
Di evînê wê xwe kuşt

Ez Memê me û tu Zîn
 Ez Ferhad û tu Şêrîn
 Ez Siyamed tu jî Xec
 Çi jinbî û çi jî keç
 Ey kevoka per heşîn
 Heçî nêrin, Ciger-xwîn
 Mêr çiyakî pir paqij
 Lê jin li ser bûye mij
 Ez ne dînim, ne gêjim
 Bi kumancî dibêjim :
 Sergo nadin ser bana
 Jin guh nadin mêvana,
 Ev pirtikên xweş û nerm
 Ku nekşênin hilma germ
 Çi hêjaye jîna te
 Ko nekşênim bîna te
 Siba wê bibî bihar
 Teba dibin dîn û har
 Serxweş dibin ker û gur
 Bi zûr-zûr û bi zir-zir
 Bi wan xweş bin dem û çax
 Hawîr dikin ox û ax
 Bi wan şêrîn dibî jîn
 Dilan dadigrî evîn
 Pey hev kevin jin û mêr
 Yan jî heçî mê û nêr

Tilûr bikin qışte-qışt
Laş ji evîn dibî mişt
Çiqas paqij bî wek zêr
Mê nîne dil nedî nêr
Gerek hebî hespê nêr
Çavên te jê bibin têr
Perên xwe têxin nav hev
Çi bi roj û çi bi şev
Ji hev bistênin germê
Ji xwe bavêjîn şermê
Xwe têxî ber dilê wî
Birevênî kulê wî
Bi we pir xweş bibî jîn
Tijî bibin ji evîn
Ejî nêrim, tijî mê
Serma me kuşt bi germê
Emê hevdi kedîkin
Çêlikên xwe xwedî kin
Ew kevoka jinebî
Zû fireh kir jêre cî
Çeng û per lê şikestin
Herdû bi hevre mestin
Kete nav lingan terî
Dibin çavan lê nêrî
Pê xweş bûye gelek jîn
Dil dagirtî ji evîn

Cihan pir pê bûye xweş
 Xwe siparde çîqê reş
 Piştî ko roj çû ava
 Ew bûne bûk û zava
     Derbas bûn ew demên sar
     Sibat çû û bû bihar
 Gul û kulîlk çûne der
 Cihan bûye kesk û zer
     Her kes rûgeş bi jînê
     Dilbijokên evînê
 Teba hawîr digerin
 Tilûr bilind difirin
     Candar hemî bi şadî
     Divên gerdanazadî
 Çîq û kevok bûne cot
 Wek destûra xwedê got
     Geh bi roj û geh bi şev
     Dane hevdî lêv û dev
 Ji nişka ve dîn rokê
 Qolinc hatin kevokê
     Hêkên wê ku bûne heşt
     Ji nû li ser wa rûnişt
 Bi ser wan de bû pisîk
 Heta ko bûne çêlik
     Lê dî ko reşin wek çîq
     Ji nû kire şîqe-şîq

Kire gazî go: hewar !
 Firî jor û hate xwar
     Kire qîr û şîqe-şîq
     Xwe avête riwê çîq
 Çîq serê jêre danî
 Kevok dîsa çû banî
     Dîsa bi hêrz hate xwar
     Reben, ji ber qare-qar
 Çend êrîş anîne ser
 Li wê navê xweş bû şer
     Çîq jêre go: diya min,
     Çiye kêmasîya min ?
 Go: ey çîqê reş û pîs
 Te wêran kir li min lîs
     Ez paqij bûm weke zêr
     Te ji banî anim jêr
 Min nav nanîbûn ser xwe
 De wer rêkê jê derxe
     Ezê çi bêjim xelkê ?
     Wê nebêjin: te ji kê ?
 Wergirtine ev çêlîk
 Ne pîroz bî ew kêlîk,
     Ko, tu hatî mala min
     Xwe avête tala min
 Bi vî serê tey mezin
 Ez jîtere nabim jin

Çîqê qurpiz go: tîfî
 Bê li bextê jina bî
 Ma kes karî li dinê,
 Bi zor bazdî ser jinê ?
 Bi te ez bûbûm şekir
 Îro dibêjî: *siktir !*
 - Ez kevokim per sipî
 Keç bim yan jî jinebî
 Ez paqij bûm weke zêr
 Ez neghame kesê nêr
 Ji bazî re nego: fîq
 Çawa bibim jina çîq ?
 Bixwe ket û kir hewar
 Çêlîk tev avêtin xwar
 Ji nû rabûn hêrzên çîq
 Bi ser de kir şîqe-şîq
 Êrîş birê bi nikil
 Lê pir kirin xem û kul
 Bi xeyd ji kevokê re got:
 Te hinavê mi tev sot
 Ey kevoka jinebî !
 Tilûr çî reş, çî sipî
 Hemî ji yek bavî ne
 Meger bej û avî ne
 Sipî û reş û belek
 Di jînê de hemî yek

Şaşa mela û keşe
 Yek sipîye, yek reşe
     Lê herdû jî olperest
     Xwedî destûr, xwedî rist
 Mî ya sipî, mî ya qer
 Weha renga ga û ker ...
     Şeb sipî ye, reşe misk
     Berf sipî ye reşin bisk
 Roj sipî ye reşe şev
 Reş û sipî weke hev
     Rengê teba hezarin
     Bê pîvan û jimarin
 Kesk û sipî, sor û zer
 Li jor dibin qozeqer
     Em tev ji vê axê ne
     Xwej min çêtir mebên e
 Kevokê go: çîqê reş
 Pir çilekî wek keleş
     Reş û sipî ne wek hev
     Kengî roj dibî wek şev ?
 Reşik tev bê ewle ne
 Li ber destan kole ne
     Tên kirîn û firotin
     Weke êzing û rotin
 Çîq go: na, na, tu şaşî
 Di vir de pir li paşî ;

Reşin hene serbestin
 Sipî gelek bindestin
 Lê tev karker û cotar
 Dibin kolê koledar
     Mirov hemî weke hev
     Tevlî candar dibin tev
 Candar hemî xwarinxwer
 Hinek hene bîrewer
     Mirov xwedî zimanin
     Ji me çêtir dizanin
 Pêş ve diçin dem bi dem
 Li paş mane tenê em
     Kevokê go: bese, bes !
     Şikeft li min bû qefes
 Dev ji felsefê berde
 Te naxwazim mi berde
     Çîq go: kevoka sipî
     Evin weynê jinên bî
 Reş paxerin, sipî, zêr
 Niha bûne jin û mêr
     Eger qanûnek hebê ;
     Divê tu pey min de bê
 Jin tim darê şikestî
 Jêre nîne serbestî
     Go: bi serê tey mezin
     Ez ji te re nabim jin

Jehrê têxim vî dilî
 Ezê li te kim gilî
     Herdû firîn çûn ezman
     Çûn dîwana Suleyman
 Çîrok li civatê got
 Dilê tevan kir bizot
     Lê wezîrê wî yê kurd
     Go: ey şah û Yezdîgurd !
 Bere herdû bifirin
 Emê li wan binerin
     Ka raste herdû wek hev
     Raste ro jî weke şev
 Herdû rabûn xweş firîn
 Li ezmana xweş gerîn
     Çîqreş dema hate xwar
     Xwe avête ber dîwar
 Lê kevok hat ji ezman
 Çû ser destê Suleyman
     Wezîr gotê: ezbenî,
     Ezê bêjim, ne kenî :
 Herdû ne babetên hev
 Ro jî nabî wekî şev
     Çîqê reşê kesnedî
     Ne wek kevoka kedî
 Ev kevoka dilovan
 Tê ser destê Suleyman

Nej bo reş û sipîtî
 Ji bo hovî, kedîtî
 Jêre navê xeberdan
 Kevok jê hate berdan
     Çîq gote mîrê cina
     Guh mede weynê jina !
 Li nik çîqê teyê reş
 Çîrokek heye pir xweş ;
     Ferman bike bibêjim,
     Da zanibî ne gêjim
 Ne kin û ne dirêje
 Suleyman go: de bêje !
     Go: xortekî ser bilind
     Keçek anî wî ji gund
 Ro çû ava, bûye şev
 Bûk û zava gihan hev
     Berî herdû bibin cot
     Wan ev ji hevdî re got :
 Jêre da sozek mezin
 Ez dest nadim jinek din
     Xwedê çêkir jinik mir
     Gorna wê li pala gir
 Mêrik li ser wê girî
 Lê wê çi bêjin mirî ?
     Eger salek, eger do ;
     Xwedê ji Cibrîl re go:

Rabe here vê şevê
Biner ji min çî divê !
    Cibrîl sivik hate bal
    Te çî divê ey heval !
Ger te divê zîna xwe
Bidê nîvê jîna xwe
    Ezê ji bo te rakim
    Dilê te û wê şakim
Mêrik pêre çû rayê
Nîvê jîna xwe dayê
    Deng hat ji gornistana
    Cibrîl rabû ezmana
Mêrik dicî de bû kal
Jinik rabû wek xezal
    Kalê reben berde çû
    Lê ew dûrî wî dibû
- Pitê, ez mêrê te me
Li ser wê soza xwe me
    Bû tiq-tiqa wê, kenî
    Go: bes kalê dev genî !
Ez a gewra çav xezal
Çawa bikim evê kal !?
    Kalê reben, bê mefer
    Wî êrîşek bire ser
Li wê navê bû hewar
Ji wêde hat yek siwar

Lê xortekî gelek rind
Bejn û bala wî bilind
Dest avête destê wê
Avêt ser pišta hespê
Siwar jînik bir û çû
Kalê, tîfek daye rû
Cibrîl hate serê gir
Weke berê dey lê kir
Ha, ka jîna te ya baş
Xwedê şaşê, yan tu şaş
Go: ez kolakî ser reş
Xwedê çibkî ewa xweş ?
Cibrîl gotê: kalê dîn
Jîna xwe jê tu bistîn
Mêrik dîsa wilo got
Dî ko dîsa bûye xort :
Ey padîşahê ser text !
Li cem jîna nîne bext
Dil bi kul û bi derdim
Çawa jîna xwe berdim ?
Bersiv dayê zû kevok
Hin jin hene, hin jîkok
Destûr bide kevokê
Ejî bêjim çîrokê :
Hebû keçek gewr û rind
Bûbû çîrok li nav gund

Xortek rabû dest bi dest
Qelen da û keçik xwest
    Piştî ko roj çû ava
    Gihanhev bûk û zava
Herdiwa sûnda mezin xwar
Ji kesî re nabin yar
    Li wan demên pir dirêj
    Derbas bûne bê sergêj
Mêrik rojekê bi lez
Berê xwe da nava rez
    Tiving li ser milê wî
    Tişteke kete dilê wî
Ka ez wê bixapênim
Da rastiyê bibênim
    Tebak li wê çolê kuşt
    Derpê di xwînê de hişt
Nava lingan kire xwîn
Hate malê dil bi şîn
    Çawa jina wî ew dî
    Kire qêrîn, da girî
Mêrik kete nav ciya
Jinik rûnişt ber piya
    Go: ka bêje çi bûye,
    Birîn çiyê, li kûye ?
Go: min yeke neçê kir
Min tebakê xwe jêkir

Jina wî ya pir ciwan
Jêre wê got: dilovan ,
Li ser soza xwe me ez
Tu kes naçî li nav rez
Jinik kete gomana
Weke tavên barana
Sed dihat û sed diçûn
Çawa çêkim ewlebûn ?
Ewlebûnê ku çêkim
Divê pozê xwe jêkim
Rabû çû odake dî
Wê gûzanek li wir dî
Pozê xwe wê zû birî
Zor da hewar û girî
Mêrik sivik rabû, çû
Li ser qadê dî kepû
- Pitê, min derew dikir
Go: te ya xwe bi mi kir
Wî pozekî sade zêr
Çêkir mane jin û mêr
Guh mede vî çîqêreş
Çîroka mij te ra xweş
Ji civatê re go: mîr,
Ev wezîrê mi pir jîr
Go: bi serê bavê min
Hew tu jêre dibî jin

MELA YÛSIVÊ HESARÎ

Mela Yûsiv Hesarî bû
Gelek jîr û şiyarî bû
    Dema êrîş dikir yekî
    Wek agir û dijwarî bû
Wezîrê axayê me bû
Axa li wî pir ewle bû
    Herkes diçûn ber dest û pê
    Hêvî di wî de pir hebû
Dijûn didan xelkê bi tov
Wî tim digo: ey hirç û hov !
    Dengê xwe nakin, bûne tat
    Win sêsed û ew yek mirov
Dema axa derket ji gund
Hate Cizîrê serbilind
    Wî pir mirov, diz û çilek
    Li xwe civandin bûne lek
Herdem diçûn nava welêt
Li gund dibarand ar û pêt
    Kurtêlxwerên wî tim li pey
    Tev xwînmij û dijwar û şêt
Talan û sed bêş û bela
Li gund dikir sed teşqela
    Gundî bi qêrîn û hewar
    Bi wan re hevpar bû mela

Serdarekî turk û neyar
 Dihate nav wan car bi car
     Gilyê Mela Yûsiv kirin
     Gotin: melê malê me xwar
 Hevalê axê derketî
 Nan dayê herçî binxetî
     Ew bûye altaxê çetan
     Herçî ji turkan dûrketî
 Ferman bi kuştin daye wî
 Jêre nemane şûn û cî
     Ew birne *Eynkafê* sivik
     Dema ku serdar lê nerî
 Kut-kut kete dilê melê,
 Çawa bikevme vê belê ?
     Çare nemaye, kuştine,
     Kê xistime vê teşqelê ?
 Cibê dirêj û rîş û şaş
 Xeftanekî sade qumaş
     Bi qûndera kabik bilind
     Sivik revandin ew ji gund
 Ev gotinin, seyda dibê
 Leşker birim cem, lê sibê
     Quran me derxist, daye pêş
     Sed sûnd me xwar bê firk û bêş
 Quran ji dest min girt û go :
 Bawer bi vê nakim, kero !

Ew zorkerê pir har û xurt
 Bi ser me de kir zirte-zirt.
 Quran çirand û perçe kir
 Avête ber pê hûr û gir
     Lê wî bi tirkî go: bibin !
     Ez dame ber xwe *pezk û gur*
 Min dî ku hêvî maye hêj
 Min gote çawîş jêre bêj :
     Kurkê mine li mektebê
     Hêvî dikim bişênî pê
 Çawîş dema ev jêre got
 Yek rêkire mekteb bi lot
     Çawa kurik anîn mi dî
     Hêstir me berandin bi cot
 Kengî kurik hat, pate da
 Destê wî girt û berneda
     Go: raste ev bavê te ye ?
     Çawa wî destûra te da ?
 Axa ku çûye binxetê
 Bûye neyarê dewletê
     Çawa dibî dostê neyar ?
     Çawa wilo qîma te tê ?
 Lawik kenî, go: ez xulam,
 Gundî, dizanî şîrheram
     Bavê mi pir zana û jîr
     Tim alîkarê bêqiram.

Serdar ji min re go: veger !

Dûrî herin, ka virde wer !

Te ev kurik şand mektebê ?

Niha tu azad bû, de her !

Ne cibe û ne rîş û şaş,

Tev xwendina min çûn belaş.

Herçî dibêjî raste ew

Ê şaş emin, neko tu şaş

Çend sale ko min xwend û xwend

Çend sal me ders gotin li gund

Quran û şaş, karek nekir

Mekteb ji bo min bûye find

Şêxên ko wek Ebû-Bekir

Li cem me kurdan wek şekir

Yekî li ber sêdar û ben

Keşf û keramet çênekir

Herçî digotin tev derew

Min guh dida pirsên qelew

Hemî nezan û bîrnebir

Hişyar nebûn ne ez, ne ew.

Tu rast dibêjî ey bira

Şêx û mela rengê gura

Bibêje, binvîs aferîn !

Ez hew dibêjim: gawira

Şêx û mela tev hov û dîn
Wan xistiye destê xwe dîn
Barê me îro bû giran
Cerg û hinav tev bûne xwîn.

DILGIRTINA KORA

Kor bû Mihemed Heso

Dil ket Helîma Reso

Dema dighane cem hev

Roj li cem wan dibû şev

Dest dibir ser miwê wê

Diçû çav û riwê wê

Hevdî dikirne hembêz

Dev û rû tev dibûn mêz

Laşê wan tev dihejî

Dil ji evînê tijî

Pêjinker bûn bi guhê xwe

Zû diguhaztin cihê xwe

Mihemed qalûnkêş bû

Herdem qalûn li pêş bû

Wî xweş dikşand bi kuş-kuş

Dixan li ser dibû mij

Med go: Mihemed Heso

Dil ket Helîma Reso ...

Wî nasnedkir navê me

Dijûn didan bavê me

Dar tavête nigê me

Carna diket zikê me

Xort û qîz bûn lê ciwan

Em zaro bûn, pir nezan

Med go: çima roj û şev
 Ev herdû kor dighên hev ?
     Evîna wan xweş û rind
     Bûbû çîrok li nav gund
 Herkes bi wan dikenî
 Lê, ne raste, ez benî,
     Kor jî weke me mirov
     Heta weke hirç û hov
 Xwedî dil û tijî vîn
 Ew jî dilbijên evîn
     Evîn timî wek are
     Lê ya koran dijware
 Kor bi koran tim kedî
 Bê fehêt û bê fedî
     Hevdî digrin, bernadin
     Kes nabênin, azadin
 Ne şerm heye, ne fedî
 Karê wan zû naqedî
     Hevdî digrin, digvêşin
     Weke mêş û derwêşin
 Li nav bexçe dimênin
 Korin, kesî nabênin
     Dixwazin bibne yek laş
     Zû xwe ji hev nadin paş
 Bi dil herdû dibin yek
 Meger di kincan de tek

Evîn di wan de xurte
Na, ez şaşim, pir sirte
Dil bi ronî wek rojin
Rojê bi dil disojin
Ne bi mal û cah û zêr
Herdû ji hev nabin têr
Ew jî wek me mirovin
Bi dilgirtin wek hovin
Wek dibêjî Cigerxwîn :
Cihan mişte ji evîn.

CIZİRİ RABE MEYZÊNE

Mela rabe, evîna te
Giha ber rendeşa zanîn
    We, rê winda û şev tarî
    Çi Geylanî çi Şîrazî
Serî hilde binêr çawa
Gihane jorê ezmana
    Me gewher perçe kir îro
    Bi zanîn û serefrazî
Li ser heyva wekî birhên
Şepala te, dikin geştê
    Di baxê gulşena dilber
    Diçin, tên em bi şehnazî
Xwedê kanî, li kûye ew ?
Supahê *lem terew* îro
    Gelo qey pîr û bê havil
    Dinav *Laşey* û hevrazî
Hezar salî gelender bî
Tu naçî ber derê dilber
    Ku şehnaza ciwan û rind
    Mirovên wek te naxwazî
Cizîrî rabe meyzêne
Cizîr çawa perîşane

Hemî mîlet gihan dozê
Bi gernasî, bi şûrbazî
Bi tîrê tore dur siftin
Gulên baxê te pişkiftin
Divêm ez we ji xew rakim
Bi qêrîn û bi devsazî ...
Tu zanî ez Ciger-xwînim
Ne dost û dijminê dînim
Gelo kî dighê daxwazê
Bi derwêşî, bi gaz-gazî ?

KA KEVN NADÊRIN

Bavê te gelek ji me kuştine
Wey bêbext, bêbext, bêbext !
Malbata me û we li ber hevîn
Bi tiving û şûr û dar û rext

Dijminahiya me dijmin kire axa
Ma nebese, ta kengî wilo bin !?
Ji dest me derxistine ew tac
Û can û mal û dar û text

Serê xwe li min dihejênî ;
Yanî gunehkarim ez
Berê xwe ji min diguhêzî ;
Yanî gunahkarim ez
Were em ka kevin nedêrin !
Û guh nedin heçî çû
Bextiyarî çavnêrî me ye
Ko bê pir bextiyarim ez

Ji bavê tere çî hatiye gotin
Bê bextîne, bê bextîne tev
Ji diya tere çî hatiye gotin
Dırûtine, durûtine tev
Cobarên bê bexte li gundê me û we
Dibin wek derya ko tev bighên hev

REBENAME

Heval, Cemîlê pir Cemîl !
Xebat bike wek şêr û fîl
Tu guh mede sed *qal û qîl*
Ji dil bike qîr û hewar

Rû tev xurî, çavê te kor
Ronî te daye tor û zor
Dengê te çûye ber bi jor
Dil paqije, pir qence kar

Bike hewar û sed eman
Bibêje wan kurdên nezan
Win dar medin pîs û dizan
Sitûr mekin li ser xwe dar

Turk û neyar tev hevrikin
Niha şerê Qibris dikin
Paşê dizanin wê çikin ?
Li ser piştê me bin siwar

Bike hewar û nalenal
Gazî bike kurdên *şimal*
Yekser bibin dost û heval
Va çûçika genmê we xwar

Gazîke nevyên Mîdîya
Bes xwe bikin rengê miya
Derkevne ser şax û çiya
    Ji we ditirsin tim neyar

Ta kengî wer razin di xew ?
Li ber neyaran çêlekew
Îdî mirin nêzîke lew
    Divêm ji xew rabin şiyar

Dostê neyarin, dewlemend
Êko bi dest wan mal û gund
Parsek ji nû bûn serbilind
    Hişyar dibin em bêjimar

Milet emin, xwedyê welat
Divê ku em rabin xebat
Pakij bikin tev Rojhilat
    Ji xap û rîpên koledar

Van şêx û paşayên nezan
Em xistine destê dizan
Heval, tu vê ji min bizan
    Tirba sipî û dûvê mar

Ev Turk û Faris , yan hemî
Xwîna me mêtin wan timî
Korin, nizanin ev gemî
Kûve diçî, kî lê suwar ?

Roja me jî nêzîke, tê
Dernakevin ji vê xetê
Bigrin bi dest xwe dewletê
Ko çû zivistan, tê bihar

Bihar bi me pir xweş dibî
Her kes bi wê rûgeş dibî
Riwê neyaran reş dibî
Serê xwe ranakin tu car

Dijmin dibin lîngan kevî
Rev jî bi destan nakevî
Bo me dimênî ev zevî
Têde dijîn em payedar

Têde bijîn em tev bira
Xwendin bibî rengê çira
Winda bikin em va gura
Bi perçiqênin rengê mar

Milet hemî girbêj bikin
Toz û gemarê rêj bikin
Jîna welat dirêj bikin
Pêş de herin ezman û zar

Em zorê bidne xwendinê
Pir xweş bikin em vê dinê
Serbestî bidne dest jinê
Îdî nemênin zarezar

Divê ku jin azad bibî
Wekî me ew dilşad bibî
Perda serî berbad bibî
Wê pir ji me tehlî vexwar

Tehlî herî, şêrîn vexwî
Lê xwe ji rê pir dernexî
Ji vî rexî, ji wî rexî
Divêm bibin bi pişk û par

Jin mêweke şêrîn bere
Dara evîne, tim tere
Sedef ewe, kur gewhere
Sîng bexçeye ew gulîzar

Heval Cemîl, hêvî û lav
Bighê hevalan sed silav
Ûsvê letîfê ew bi nav
Li kû dikî geşt û guzar ?

Reben hemî dostê me ne
Çibkim ji me, bê lome ne
Çavnêrî vê benda me ne
Qada me pir maye beyar

Kor û kulek û bawîya
Mest û hejar û tawîya
Heta bi tat û şawîya
Wan dil ji vê jîna me sar

Heval û hemyarê me ne
Çavnêrê vî karê me ne
Herdem jî guhdarê me ne
Hemî belengaz û hejar

Hemî belengaz em yekin
Ji hevketî ne, bê çekin
Dijmin dixwazî deynekin
Di nav me danîn dilgemar

Em tev birane narevin
Xurtin, ji hevdî nakevin
Em kareva ne ew şevîn
Qewam li kuye, ka beyar ?

Ew tevde çûn ber av û av
Heta bi lêvan bûn çirav
Maye ji wan yek pîsenav
Milet sitûre wek zinar

Ka Qeyser û Ebdil Hemid ?
Ka Feysel û sultan-Wehîd ?
Kanî Rizaxan û Mecîd ?
Ka Xusriwê Zêrî Guhar ?

Ew pêkve çûn, millet heye
Wî guh li vî dengê me ye
Herçî dibêjin jêre ye
Ziyan ji bo me, jêre kar

Çend sale em bi qîr û lew
Dey lê dikin: rabe ji xew !
Dijmin bibî wek çêlekew
Bimrin sehên devlok û har

Da bêne kuştin ên nebaş
Ew zorkerên wek gornepaş
Em aş bidin destê qeraş

Da rast bikin herçî ku xwar

Da xwarîya em rast bikin
Qenc û neqencan nas bikin
Milet ji wan xelas bikin

Qadê leva kin pişk û par

Qadê li hevdi par bikin
Pêkve bi hev re kar bikin
Ên çav li xew şiyar bikin

Da kes nebê: xwezî bi par

Pir xweş bibin hebûn û jîn
Pêkve bi dilşadî bijîn
Îdî Ciger nabî bi Xwîn

Bes em dikin qîr û hewar.

DÎNNAME

Miradê min tiwî herdem Mirado !
Di bîra min tu hatî ey bira, do

Li nik min pir şirîn û dost û yarî
Tijî wek min perîşan û hejarî

Li cem Simsim bi hev re rûdiniştin
Xem û derd û kulên xwe me di kuştin

Selavê min li te ey lêv ji hingiv
Mehol û mêş li hawîr te bi giv, giv

Selavê min tu xweş bighêne Simsim
Tu ramîse muradê min guh û sim

Selavên gulgulî bighêne Şikro
Li Simo û li Îsa û li Nesro

Ji bo we ez gelek dost û hevalim
Ji ber derdê we her şev ah û nalim

Çi tiştên win dibêjin zêr û gewher
Nikarim wan bixwênim ez ji ezber

Hevalên me pirin lê tev belavin
Li deşta û li şaxa û peravin

Eger hevdî bibênin, dibne *dewlet*
Xwedî tac û sera û al û *şewket*

Dipirsim ez li ehwalê Emûsê
Gelo karî xwedîkî xwe bi pûrsê ?

Silê çawa didî qehwa xwe ya tal ?
Şerîfo hê tena xwe ew diçî mal ?

Gelo hêjî Eraqê xweş dinoşî,
Guhanê dewlemendan ew didoşî ?

Dijûnan pir dikî, serxweş dibî ew
Di kasa wî sipî bûye çeqildew

Gelo şikro diran çêkirne, taxim
Li ser soza xwe me heta ku saxim

Xelosîtî xelas bûye ji qeyda
Gelo çidkî digel masûmê Seyda ?

Hevalo, hêj tu boyaxê dikî xweş ?
Xulamê wan diranên tey zer û beş

Heval, bêxem tu raze, xem nebaşin
Tu guh medyê, metirse, em ne şaşin

Cihan şêrîne, kes nîne ku navên
Bi şadî wê divên, dijaware bavên

Hebûn, kevne, gelek şêrîne ev jîn
Bi hevre dost û yarin wek Mem û Zîn

Heçî pêde dirî, pêde dirî ew
Ne nagona kese, ma kê kirî ew ?

Ji kes re nabî dost û hemdem û yar
Tu pê bawer mebe heta bi êvar

Birane tev: beg û paşa û parsek
Çira ew xanedan û em bira-seg ?

Ji me ew zanetir bûn, bûne camêr
Wekî kizmik li jor man, em ketin jêr

Eger destên xwe em parsek bidin hev,
Bi destê dijaminê me nakevit rev

Dibin em jî xwedî rûmet, xwedî nan
Hewara me, xwedê ye, çûye ezman

Bibin yek dest bi hev re parsek û dîn
Emê zengîn bikin yekser dil û dîn

Me dîn berda û dinya çû ji dest me
Gelo wê em nexwestin, ya nexwest me ?

Dema min xwest, li hawîr kirne qêrîn
Nizanim ko ne ez dînim, ne ew dîn ?

Dinav bircabelek rûnin bi mîrî
Çine ev reng perîşanî, feqîrî ?

Hero em dîn, bi hev re herne baxan
Bikin nêçîr û ravan em li şaxan

Nexweştir bû ji vê pars û boyaxê ?
Çiman destan dirêjkin pêşî axê ?

Mela û şêx û axa jî hevalin
Hemî sîrkin di cejna *kernevalin*

Gelek wek me hene lê em ne nasin
Veşartî ne, dibin şal û kirasin

Hemî dîn û hejar û hov û ehmeq
Wekî Simsim çi simtûj û çi guhleq

Selavê min li wan ke, tev hevalin
Ji derdê vê cihanê em dinalin

Ne em tenha, hemî kes bêhiş û dîn
Ji ber wê ye ku ez bûme Cigerxwîn

Çima ko em niha haştî dixwazin
Ji me maldar û dilkurmî digazin

Dixwazin em timî jar û reben bin
Cihê qerf û tinaz û kêf û ken bin

Mebîne em dibin lîngan geya ne
Hevalên me li ser şax û çiya ne

Li hawîr xwendevan û rîstevanin
Çi rêzanin, bi her tiştî dizanin

Wekî me jar û har û germ û dînin
Gelek jîrin, dizanin, dûrebînin

Eger destan bi dilpakî bidin hev
Bi dest dijmin qe namênî ji bil rev

Çi bêjim, ko gelek mane di xew da
Ne dijmin bir welatê me, me ew da

Ku çîroka me pir dûr û dirêje
Miradê min, ji dostan re bibêje :

Hezar û nehsed û heftê û çare
Cigerxwîn hê li ser we tim heware.

BIRÊ EVÎNDARI

AHI JI DESTÊ DÛRİYÊ

Evîna dil çi bêjim ez ?

Ji te dûrî wekî bence

Heye çil sal di nêva dil

Çikandin wê lep û pence

Dibênî pîr û kalim ez

Şev û rojan dinalim ez

Şikestî rengê dalim ez

Di dilde: jan û eşkence

Dizanim ev çi tarixê

Di singêde birin mîxe

Di dilde min çi sor - sîxe ?

Me jê xwarin du sed rence

Dixum vê renc û vê êşê

Didim vê bac û vê bêşê

Bi wêve bûme wek mêşê

Ku ev jîna me xweş gence

Were ey şoxe - kumancê !

Ku zû bighême armancê

Meger ez dil bidim bacê

Gelek hêja û pir gence

Were ey serwe - bala min !

Şikestî - bisk ji dala min

Were rûdêm bi xala min

Bi naz û lar û xweş lence

Were carek di sersalê

Binêrim ez li wê balê

Li wan birhên wekû dalê

Li wan biskên reş û mence

Dizanim ku tu dilsojî

Meger dūrî ji min dojî

Were carek berî rojî

Ku bê rûnin li nêv kuncê

Tu zanî ko ciger xwîne

Ne dîne lê kirim dîne

Ji wan lêvên şirîn bîne

Şeraba: sêv û etrunce

GULÎ ŞENGÊ

Bejin şoxê, gulî şengê
Li ser sêngê dîkin cengê
Sipî-zendê, wekî pengê
Diran zêr û birincîne

Bi lêv û dev kelacoye
Kevan ebrû perî roye
Şîrîn gotin, piling xoye
Memik sêv û tirincîne

Çi cadûne du çavên reş ?
Çi reng rone du dêmên geş ?
Dema ko tê bi lenc û meş
Birû reşxwar û zencîne

Serên tilyên piyan sore
Di lingande nehin gore
Bi rist gotin, bi ken tore
Ji zêr gerden çî gencîne ?

Hemî zêr û belexşanin
Bi ristin ew, zerefşanin
Wekî neqşê derevşanin
Ji Hindê tên, firincîne

Dur û zencîr û pişkojin
Ji wan sed wek me dilsojin
Diîsin tev wekî rojin

Bi êş û derd û rencîne

Sipî dêmin bi xalin tim
Du lêvên sor peyalin tim
Ji ber wan em dinalin tim

Bi sawin ew, çi gurecîne ?

Dema min dît ji bircê tê
Şirîn û rind û gurecê te
Wekî lalê di durcê tê

Bi lar û naz û lencîne

Şeker lêvê giha ba min
Şirîn û naz û rinda min
Ji lêvan şerbetek da min

Dev û lêv sore, xuncîne

Ji ber wê şerbeta camê
Ji şewqa wê qed û qamê
Veda dil şewq û ilhamê

Ji wan zulfên di mencîne

Li ser enyê zulif çîngîn
Li min can û ceger kir xwîn
Bi çavan daye min mizgîn

Metirse! ev ji qencîne.

EZ Û YAR

Çavbeleka min tiwî

Por xeleka min tiwî

Surmeleka min tiwî

Lê dil bi kovan ezim

Surperiya min tiwî

Dêm zeriya min tiwî

Şengebiya min tiwî

Jar û perîşan ezim

Bejin bilindê tiwî

Pir gewr û rindê tiwî

Wek mûm û findê tiwî

Ê dil bi sozan ezim

Şox û şepalê tiwî
Qenc û delalê tiwî
Herdem li balê tiwî
Sermest û heyran ezim

Memik ji sêvan tiwî
Şeker ji lêvan tiwî
Di dilde mêvan tiwî
Gorî û qurban ezim

Şeng û çelengê tiwî
Awir pilingê tiwî
Ebrû ji yengê tiwî
Armanc û nîşan ezim

Taca delala tiwî
Şewqa şemala tiwî
Kara xezala tiwî
Bi qîr û giryan ezim

Gula li baxan tiwî
Pêta çiraxan tiwî
Derdê ne saxan tiwî
Ê dil bi êşan ezim

Serdarê rinda tiwî
Tilî ji findan tiwî
Ya dêm ji qendan tiwî
Dil çû bi talan ezim

Gula zinaran tiwî
Gulî ji maran tiwî
Pişkoj ji daran tiwî
Lê rengê xaran ezim

Nazik û pîroz tiwî
Ji bo me amoz tiwî
Agrî û Zagroz tiwî
Ronik ji baran ezim

Rû gewr û şêrîn tiwî
Sitêr û Perwîn tiwî
Şêrîn û hem Zîn tiwî
Memê di zindan ezim

Ya dil birîn kir tiwî
Ciger bi xwîn kir tiwî
Dil har û dîn kir tiwî
Kuştîyê çavan ezim.

PESNÊ ŞOXEKÊ

Ey delala şeng û şox û

Pir şirîn û gewr û rind !

Wek keça Mîrê Mila ye

Tim siwar tê ew ji gund

Ez dinalim bê hevalim

Dilbijê bejna bilind

Min ji bona maçekê jê

Danîn liber pê Çîn û Hind

Ey hevalê, wey delalê !

Dilbijê çavên te me

Ez nizanim kê du çavên

Te wilo danîne reş ?

Tîr ji wan çavên direş

Tên dil, hezar û şêst û şeş

Bisk li ser dêman dilîzin

Rû gula pir sor û geş

Ey hevalê dil li balê !

Dilbijê dêmên te me

Dêm wekî sêvên xelatê

Rû sipî û sor û zer

Biskê tarî ta bi ta

Tên semayê xweş li ser

Ah û axîn, sed hewar û

Nal û qêrîn min ji ber

Ey hevalê ebrû dalê !
 Dilbijê birhên te me
     Herdû ebrû rengê heyva
     Yekşevî xûz û zirav
 Dê li wî cejn û cema bit
 Ger bibênî yek bi çav ?
     Rû di bin de rengê roje
     Da cihanê şewq û tav
 Poz wekî almas û gewher
 Nayê destê kes bi lav
     Ey hevalê, wey şepalê !
     Dilbijê pozê te me
 Poz bilinde, gewr û rinde
 Rengê mas û gewhere
     Bejn û bala tox û ala
     Dilreva û xwînxwere
 Hin dibêjin padîşahê
 Hin dibêjin serwere
     Lê çiqasî xwînşirîne
     Dilreva û dilbere
 Ey hevalê çav xezalê !
 Dilbijê lêvên te me
     Lêv, wekî xuncê gulane
     Kengî tên ken, sor û geş
 Aferîn sed aferîn
 Maçek ji wan da min çi xweş

Gul ji lêvê dêm ji sêvê
Herdû ebrû xwar û reş
Dil dikî talan bicarek
Ko ji bircê tê bi meş
Ey hevalê sebr û malê !
Dilbijê bejna te me
Bejneka şox û şepale
Rengê serwa ser ciwê
Taceke tev zêr û gewher
Da serê xwe Xusriwê
Min bi sed lav û girînê
Dest gihande zengiwê
Ey hevalê pir delalê !
Dilbijê newqa te me
Newqeka naz û şirîne
Kembera zêrîn diber
Pir delale dêm şemale
Tirhik û nazdar û ter
Mêr û jin tev lê dinêrin
Ko ji bircê tête der
Lê li ser sîngê du sêvin
Reşgulî cengin li ser
Ey hevalê dêm bi xalê !
Dilbijê gulyên te me
Rewş û pergala pir ciwane
Hoste pir xweş danîye

Hin dibêjin: ev Şikakî
 Hin dibêjin: Wanî ye
     Yan Melayê Batîye
     Yan jî Melayê Xanî ye
 Ey hevalê pir cemalê !
 Dilbijê tilyên te me
     Zertilî mûm û şimane
     Lê du gustîl zêr û zîv
 Wek sitêran xweş diîsin
 Lê li jorê ebrû hîv
     Bazin û zend û tilî
     Gustîl bi hevra bûn kirîv
 Ez bi rojî bûm dema
 Min dî firavîn kiriye şîv
     Ey hevalê roj û salê !
     Dilbijê çîmên te me .
 Çîm ji berfa şevnivistî
 Ko xunafek lê kirî
     Ser ji gorê radikin
     Sed sed li pêjna wê mirî
 Agirek berdaye dil
 Hetta ku saxim namirî
     Ah û nal û qîr û hawar
     Min ji ber vî agirî
 Ey hevalê tim li balê !
 Dilbijê dîna te me

Ez Cigerxwîn bûm li ser te
Ah û nalîn tim girî
Vî giranbarî ne ez bîm
Kî dikarî hilgirî ?
    Carekê pirsê tu nakî
    Qey li kolê ber derî ?
Ev cihan yekser evîne
Lê tu kok û jêderî
    Ey hevalê ez di talê !
    Rengê ayîna te me

XWE DERXE

Sibe rabe ji pişt perdê xwe derxe
Tu şê biskan li ser xalên diqerxe
Ji qesrê derkeve xanim bi تنها
Bi lar û lencebe bejna te terxe
Serî deynim tu pêlêke Şehê min !
Vebin carek di ser çavên me erxe
Tu avzêran bi ser singêde berde
Tu zencîran di nav zêrên di zerxe
Li ser singê bila rabit Qiyamet
Birîndarên du çavan bibne kerxe
Bi lêvên sor tu serxweşke me carek
Li hawîr hev bilîzin mak û berxe
Ji wan çavan ber û tîran bibarîn
Dur û yaqût û zêran tev diqerxe

Bihêle bêm tewafa herdû lêvan
Tu destê min di ber qulpa kemerxe
Ji lêvên sor tu maçek şer bidî min
Li ser min pir biha û pir bi nerxe
Eger raste xwedê-parêsi îro
Tu lêvên min di bin goş û guherxe
Di dilde Şah û Xani, xanima min
Dixwezî dil bisojî zû xwe derxe
Ciger xwînim di vê rê dilbirîndar
Ji dîdara te wek dolab û çerxe

MIROVIM EZ NE HOVIM

Li ser textê dilim rûne tu xanim !

Mebîne, ko hemî: ar û duxanim

Tu canê min ji min mestîne canim !

Mirovim ez ne hovim ez ne canim

Weke qesrek bilindim ez ne xanim

Bi şahî wer tu - rûne şah û xanim !

Evîna te dilê min tev disojî

Ji ber "na" te nexoşim - dilgiranim

Ji wan lêvan bi hêvî û xwezîme

Li ber derya evîna te şivanim

Were ronî, mirovim ger tu rûnî

Şeva tarî li min xweşkî ciwanim

Te reşbiskên ji miskê rengê davin

Ji ber wan dil bi qêrîn û emanim

Were bînahiya çavan binêre
Tu dektorî, venêre ez kusanim ?
Du reşmaran dilê xengîn gezîne
Di jînê ez di nav koma dizanim
Tu şahî,wer bi şahî em bibin dost !
Eger rû wek gula sorî, gulanim
Were xanim li meyxañê duxanim
Li ser herdû rexanim wek Rexanim
Delalê wer şeraba dev binoşim
Ne serxoşim, nexoş û cangiranim
Cigerxûnim, ji "na" te ez dinalim
Şikestîme wekû: dal û kevanim

SERWE - BEJNÊ

Delal û rind û şêrînê !

Were nik min şeva îne

Wekû Zehra û Perwîne

Ku xanî têkde gulşen bî

Serû wek bejn û balêye

Birû wek nûn û dalêye

Dilê min tim li balêye

Were, ko şev bi rewşen bî

Şeva tarî bi min geş bî

Bi bîna te me dilxweş bî

Bila Xanî bi Laleş bî

Senem, dêm û leb û çen bî

Bibosim ez, dev û lêvan

Herim nav bexçeyê sêvan

Li ser çavên me bî mêvan

Xelata min ji gerden bî

Eger raste evîndarî ?

Li dengê min tu guhdarî

Were carek bi nazdarî

Bila xoş û şeker - ken bî

Bila tim ken ji şukker bî

Bila dilxwaz û dil - ter bî

Kewa kesk û kiras zer bî

Suruşt û hor û bê ten bî

Were da em bibin meynoş
Di xanîde bibin serxoş
Ku em herdu bibin Agoş
Evîna me ne wek fen bî

Xwezî carek bihata vir
Bibosa min çena wek dur
Li dil agir bibûna gur
Bila gerden di nêv ben bî

Were ez te bikim hambêz
Ji wan lêvên şeker - amêz
Şerabê ez vexum hergêz
Ku dil Kesra û Behmen bî

Were ey şah û xanê min !
Tu topan berde canê min
Dema ko bê civanê min
Bila min dil bi londen bî

Bila serbest û azad bin
Bila dilxoş û dilşad bin
Ne wek: Şêrîn û Ferhad bin
Bila navê te: Sewsên bî

Were da ez bibim gorî
Ku ramîsim te ez horî
Ku cengê xweş bikin morî
Bila dil rengê Bêjen bî

Meya lêvan, ku bê xeş bî
Cigerxûn pê bi serxweş bî
Dilê min tev bi ateş bî
Ku ev ola me nûjen bî

EZ GIRTÎ Û DÎLIM

Tîran direşênî
Tu li dil begler
Û mîrê !
Dil gazî û qêrîne
Ji ber gezme
Û tîre
Sih sale di benda
Tede ez girtî
Û dîlim
Guh nadî gilî
Padîşeh û jîr
Û wezîrê !

Carek tu li ber
    Camê temaşa
            Bike birhan
Belkî tu bi saya
    Biriwan min
            Bixî bîrê
Carek ji serayê
    Were zindanê
            Me dîlan
Pirsek ji te cana !
    Vedikî bendik
            Û nîre ?
Ferman bike carek
    Ku li dergahê
            Te rûnim
Da ser bihejênim
    Ji tere ey
            Şeh û jîrê !
Seydaye Cigerxûne
    Ji derdê te dinalî
            Daxwaz çiye zanî
Me ji vê gazî û qîrê ?

SERMESTÊ EVÎNIM

Ey hevala evîndar

Tu jî wek min birîndar

Kengî ko em digehên hev

Bi dilxweşî, roj û şev

Gul û çiçek geş dibin

Dilê daran xweş dibin

Sunbil hawîr dihejin

Tev sitêrik dirijin

Çiya bilind dibin jor

Cihan dibit keskesor

Ba tê bi saz û lîlan

Terwende hawîr dîlan

Avên gola didin pêl

Riwê rojê dibit sêl

Tilûr kesk û zer û sor

Bi bazikan diçin jor

Weke loks û çira geş

Ronî didin şeva reş

Pir geş dibin gulê min

Tev direvin kulê min

Gul û çiçek, ez û tû

Qaz û ordek ez û tû

Herdû rewşa vê jînê
Dengê saza evînê
Ey hevala evîndar
Tujî wek min birîndar
    Wer da em herin şoreş
    Em guh nedin şeva reş
Bibin wek bûk û zava
Berî roj herî ava
    Perda şevê bê ser me
    Bext pêwan bî li ber me
Ez têr bibim ji dînê
Pîroz bibim di jînê
    Wê hişkedar bibin ter
    Em guh nadin ceng û şer
Ev çol hemî dibin gul
Ji dil diçin xem û kul
    Gava te bikim hambêz
    Bi serbestî herim rêz
Çavên reş û dêm û çen
Herdû lêvên şeker-ken
    Bidî seyda diyarî
    Li dil dibî biharî
Ey hevala evîndar !
Tu jî wek min birîndar
    Ka em herin sînema
    Ji dil derxin va xema

Ko çav hawîr bigêrin
Li her tiştî binêrin
Hene gelek wekî me
Belkî zêdetir ji me
Herkes divên azadî
Kî naxwazî dilşadî
Rist û qanûn, girêbend
Li ber me bûne pêwend
Nahêlin em bijîn xweş
Gayê-beş û kerê-reş
Ew naxwazin serbestî
Em jî navên bîndestî
Em ronîyên nav şeva
Hev dikşênin-kareva
Bi çavan hev dinasin
Çi derpê û kirasin
Bi qozîyên du çavan
Li hev dikin selavan
Evîndarin, ne tolaz
Ji hev re bûne dilxwaz
Karê me bê ziyane
Tenê millet, nezane
Evên bûn rêberê me
Çi anîne serê me
Dirist nakin evîne
Bêmrês dikin civîne

Lê em biya wan nakin
Divên dilên xwe şakin
Ey hevala evîndar !
Tu jî wek min birîndar
Ka em herin ber çema
Bikin govend û sema
Pêlên avê bibênin
Xeman ji dil derênin
Li ser qûmê em razin
Ne gilî û ne gazin
Dilê me jî pêl bavê
Xwe bighênî peravê
Ew qas teba: gir û hûr
Dijîn tê de bê destûr
Ne mela û ne keşe
Ev jîn bi wan çi xweşe !
Nêr û mê ne, bê jimar
Hemû wek me evîndar
Hinek hevdi dimijin
Hin jî hevdi dikujin
Ev cihana hemû av
Nayên hejmar ên dinav
Hinek tene peravê
Xwe tavêjin ber tavê
Lê em tevan dikujin
Xwîna wan em dimijin

Ko keysa wan li me tê
 Nadin kesî firsetê
     Kengî ew me dibênin
     Divên me daqurtênin
 Candar hemî wilo ne
 Ker û gayê Silo ne
     Tiştên xweş ko dibênin
     Dixwazin daqurtênin
 Ev jîna bê ser û bin
 Hinek tên û hin diçin
     Wekî me tev nezanin
     Sermest û canjiranin
 Em ji ku tên, diçin kû ?
 Bersiv nayê dayîn zû
     Dema çêdibin şebeş
     Bi me çiqas dibin xweş
 Mirîşk, diçî çî dixwî
 Tu jî hêka wê dixwî
     Em tev xwînxwer û xwînmij
     Ma kî heye dilpaqij ?
 Em jî weke gur û ker
 Tev goşt xwer û giyaxwer
     Êrîş dikin derê hev
     Geh bi roj û geh bi şev
 Dilên me reş û tarî
 Cihan bûye kî karî

Tev pêxwasin wek qedê
 Em tev guh nadin xwedê
 Tev har û dîn û gêjin
 Em nizanin çi bêjin ?
 Eger xwedê me rakî
 Dojeh têra me nakî
 Lê ko vekî *mehkemê*
 Ewê herî cehnemê
 Tiştê bi me ew dikî
 Li ser me derew dikî
 Nizanî mejku tînê
 Çawa me tînî jînê ?
 Ev jîn herdem hebûne
 Ne ji *Adem* çêbûne
 Jîndar hene her û her
 Çi ên hişk û çî ên ter
 Weke ava çemê zê
 Hinek diçî, hinek tê
 Ey hevala evîndar !
 Tu jî wek min birîndar
 Ka em herin ser çiya
 Li ber lat û ser giya
 Rûnin ji hev bikin pirs
 Çine evên hûr û girs ?
 Hin sitûr û hin zirav
 Ne dê heye, nejî bav

Ev lat çima wer sitûr ?
Zixur, çima wilo hûr ?
    Dibin me re ava çem
    Berjêr diçî, leme-lem
Ew jî wekî min û tû
Ji ku tên û diçîn kû ?
    Em tev sazin di jînê
    Dilbijokên evînê
Me hevdî kirye hembêz
Di hebûnê bûne cêz
    Sermeyanê me ye jîn
    Kara meye ev evîn
Me perdên reş dirandin
Sênc û çeper çirandin
    Em naxwazin zordestî
    Me tim divê serbestî
Evîn, şerab, qedeh, lêv
Jin bexçe ye tijî sêv
    Derê bexçe veke zû
    Da ramîsim dev û rû
Herdû lêvan bidin hev
Berî li me bibî şev
    Serxweş bibin, bi ken bin
    Wek Menîce û Bêjen bin
Por gijgijî, dev gerêz
Lêv û zenî bibin mêz

Şermê bavên ber derî
Bibin hov û serserî
Mey ji lêvan binoşin
Vê jînê xweş bidoşin
Şaşê bavêm li ber pê
Ne kiras û ne derpê
Bibim qeşmer, herim, bêm
Bere ez bim ewê kêm
Çavan bigrim herim dûr
Nav gomanên pir û kûr
Herim binê Boxazê
Belkî bighêm daxwazê
Di nav pêlên pingavê
Belkî herim peravê
Perdê ji ser xwe rakim
Da bizanî çi pakim
Ey dawera evînê !
Ken şeker û şirînê
Veşartiyên hebûnê
Berçavên peydebûnê
Min rakişîne banî
Bi min bide xuyanî

Seyda, çiye dibêjî ?
Li xwe dikî sergêjî
    Ev tewşepirsiyare
    Ne nûjene kevnare
Ne Cizîrî, ne Xanî
Kesî bersiv nezanî
    Sed wek Feqîyê Teyran
    Di vir de mane heyran
Pir dijware ez benî
Ne serî û ne binî
    Ne ev şev û ne ev roj
    Ne bihişt û ne jî doj
Ne destkera kesî ne
Ne wek kûp û misîne
    Çi hatin û çijî çûn
    Herdem heye ev hebûn
Wer felsefa nû bixwîn
Zanî kîye Ciger-Xwîn ?

AGIR Û SOHTIN

Agirê derdê te îro
Suhtime wek pir-pirîk
    Awirên wan herdû çavan
    Dil vekirne sed berîk
Sed derî dadan li ber min
Da ku neghêm dilberê
    Qet nikarîbû vekim
    Ez li ber xwe yek derîk
Min di destê gulfiroşan
Dî çulek rûgeş - bi ken
    Mal û can min dan bihayê
    Sorgula geş bê şirîk
Min nizanî ko li hawîr
Wê hene xar û kelem
    Bûye çil sal ko bi wê
    Xarêve ez mayim xerîk
Min dixwest ez bîn bikim
Wê sorgula nazdar û geş
    Lê ji destê min revandî
    Sorgula min ser-serîk
Pîr û kalim ez, nikarim
jê bixwazim wê bi zor
    Min bi lav-lav daye pey wî
    Nadî dest min ew perîk
Min li nêv van şax û deştan
Çandibûn hin: nîsk û nok

Çîqreşan carek li ser
 Danîn û xwarin hêj firîk
 Navbera herdû çeman
 Qada mi bû, lê ez çikim
 Dijminê dijwar û serdest
 Nadî dest min : Omerîk
 Garisê avî me çand û
 Serbilind bû, zû giha
 Lê ji hawîr ref bi ref
 Danîn li ser çûk û çivîk
 Garisek bê harisek ez
 Dê çi bênim bênderê ?
 Koç û kerwan tên di berve
 Jêdikin her yek serîk
 Min dil û gurçik kirîbûn
 Ko ji bo xo bikme şîv
 Kûçik û tajî û tola
 Tev birin, ma ker-kerîk
 Kîliwek nanê genim
 Ko min ji nanpêjan kirî
 Parsek û kor û kulek
 Ew tev revandin, ma kerîk
 Ey Cigerxwîn, ka ji vê jînê
 Çi zanî ezbenî !?
 Şox û şenge, pir çelenge
 Nazedar û sur-perîk.

KA DOSTA ZANA

Divêm dil bi dim destek zane û jîr
Evîndar û xwedî bawer, xwedî bîr
Gelek rêzan, gelek hozan, bi tedbîr

Belê çibkim nedî min ew, nedî min...

Çiqas çavên xwe min hawîr gerandin
Piyên xwe min di vê rêde dirandin
Me kincê: sebr û samanan çirandin

Belê çibkim, nedî min ew, nedî min...

Me: Şaş û cibbe avêtin ji derdan
Me ola xwe, me malê xwe bi derdan
Me can û dil divê rêde li ser dan

Belê çibkim, nedî min ew, nedî min...

Heye çil sal ku ez hawîr dibazim
Li Şam û hem li Bexda ez digazim
Şev û rojan dinalim dev ji sazim

Belê çibkim nedî min ew, nedî min...

Li ezmanan di ser hewranve ez çûm
Ji vî bextê minê reş-tarî û şûm
Dikûrim ez li her alî, wekî Bûm

Belê çibkim, nedî min ew, nedî min...

Wekî dêwê sipî girs û dirêjim
Bi van ristan gelek fortan dibêjim
Çi solbendim, belê ez bê dirêjim

Belê çibkim nedî min ew, nedî min...

Ji bona xatirê çavên te yên reş
Ji bo bighêm ewan dêmên te yên geş
Ji bo maçên dev û lêvên te yên xweş

Belê çibkim nedî min ew, nedî min...

Li Kerkûk û li Waşoxan û Amed
Li bermayên: Metîn û Horî û Med
Me go: belkî bibênim ez şîrîn-qed

Belê çibkim nedî min ew, nedî min...

Serê min bû sipî, berfa zinara
Ku pîrî hat, ciwanî ma ji para
Bi min payîz gihişt û çû bihara

Belê çibkim nedî min ew, nedî min...

Dixwazim ez, bibênim yarê şêrîn
Wekû Mem ez dinalim tim li ser Zîn
Wekî Mecnûn li ser Leyla Cigerxwîn

Belê çibkim, nedî min ew, nedî min...

PERÇEKIRINA RISTEKE CIZİRİ

Min dî di bircê dilberek

Padîşeh û mîr û gerek

Min go: were nik min serek

Dilber şikîrand şekerek

Fe qultû: ya rûhî ! meta ?

Piştâ xwe da min, rû li hêt

Gur bûn di dilde: ar û pêt

Min go: bibêje, kêngî têt ?

Go: min heta xatir vebêt ?

Min go: çikim ez ba-heta ?

Biskan tu bes çîn-çîn bike

Miskîn muqabil dîn bike

Seyda tu bes xengîn bike

Pêşkêşî yek biskên xwe ke

Milkê "xeten" textê "xeta"

Dil bendê dava zulfekî

Kevtî kemenda ulfekî

Kuştî bi tîr û şilfekî

Xanim were da dil fekî

Xew nîne gav û sa-eta

Kêşan li dil sed dax û key
Qêrîn û hawar, deng û dey
Têtin ji min wek na û ney
"Hel fî yedilmeftûnî şey" ?

"Ew keyfe esneê ya feta" ?

Zulfên "pet" û şêrî le ban
Jehrîne "şibhet egreban"
Reşkakin "şibhê" şeban
Lê bisk bi zulfan ra teba
Êrîş birin xal û xeta

Şêrîn lebê, gotin dirê
Key-Xusriwê dêm gewherê
Zulfên siyah xistim ji rê
Lê min ji biskên pir girê
Îro tenê girtin du ta

"Nisbet" perî, zîbaye ew
Wek nêrgiza yek-taye ew
Padîşeha xortaye ew
Ya dil ji min sohtaye ew
Xwezka di nêv desta keta !

Ew nazika birca "hemel"
Derket ji bircê dil di gel
Keenneha necmun efel"
"Ya men yera xullî fe-hel"
"Yeşbeh bi şeyin qameta" ?

Mej bexçeya yar "zeyinî"
Bê tirs û pirs sêvek çinî
Min dest bire sêvê, kenî
Wê gote min: ho ezbenî !

"Xwezka xwedî tê derketa" ?

Yar xweş bi lar û lence bû
Zulf sinbil û leb xunce bû
Min dil tijî eşkince bû
Herçî ku bû, ew qence bû

Jehr bî bi min wek şerbeta

Baxê bihişte, rû xeten
Pê xweş dibin min: can û ten
Lew dil dixwazî jê ketin
"Webîma cneytû cinyeten"

"Elqet eleyye cînayeta"

Seyda û xweş hosta Mela
Cama di dest mesta, Mela
Paşayê hev - rista, Mela
Ev renge rist besta, Mela

Wek: Dicle û Zab û Şeta

Min dil ji derdan bûye mişt
Têre dibazin: tîr û xişt
Seyda Ciger-xwîn bû, te kuşt
Çibkin ji mizgevt û kenîşt

Ko em bixwênin van xeta ?

QÎR Û HEWAR

Ew kesê dil ketye bendê

Guh didî zarê dimin

Girtiyê dav û kemendê

Zanî guftarê dimin

Ê evînderî nedibî

Nabî hevkarê dimin

Ê nedîbî, ew çî zanî

Qîr û hewarê dimin ?

Agirê dil kirne dojeh

Roj û êvarê dimin.

Dil ji mizgevt û keniştê

Girtiye, çibkim nimêj ?

Ev evîna min di dilde

Janeke dûr û dirêj

Ez ji ber jana evînê

Mame sergerdan û gêj

Mal û can berdane carek

Lê ne îro, hê ji mêj

Da bizanî, wer bixwîne

Rist û guftarê dimin

Dostê sade min nedîne

Ez bi kê bawer bikim ?

Ev cihan pêkve ne doste

Ez bi kêre şer bikim ?

Ez dil û cerg û hinavan

Perçe perçe ker bikim

Agirê dil dojehe
Ez nikarim der bikim

Lê kîyê guhdî li:
Qîr û nal û zar-zarê dimin ?

Şoxe ya min dil bi-deste
Kê diye wek wê ciwan ?

Ez xulamê herdû sêvan
Herdû lêvên erxewan

Min di benda wêde hiştin
Bûye çil sal: cerg û can

Bê ku carek ez bibênim
Ev çi rewşe, sed eman !

Kî dikarî hilgirî
Vî bar û serbarê dimin ?

Ger sipîdê derkevî
Carek ji nêv Birca belek

Xweş bi ser dêmände berdî
Herdû biskê reşxelek
Kêngî wê carek li nik min
Rûnî ey çerxa felek ?

Leşkerê xem ez di berve
Rakişênim lek bi lek

Da bi saya sîme çîmê
Guhdî qar-qarê dimin.

WEŞANÊN ROJA NU

www.netewe.com

35